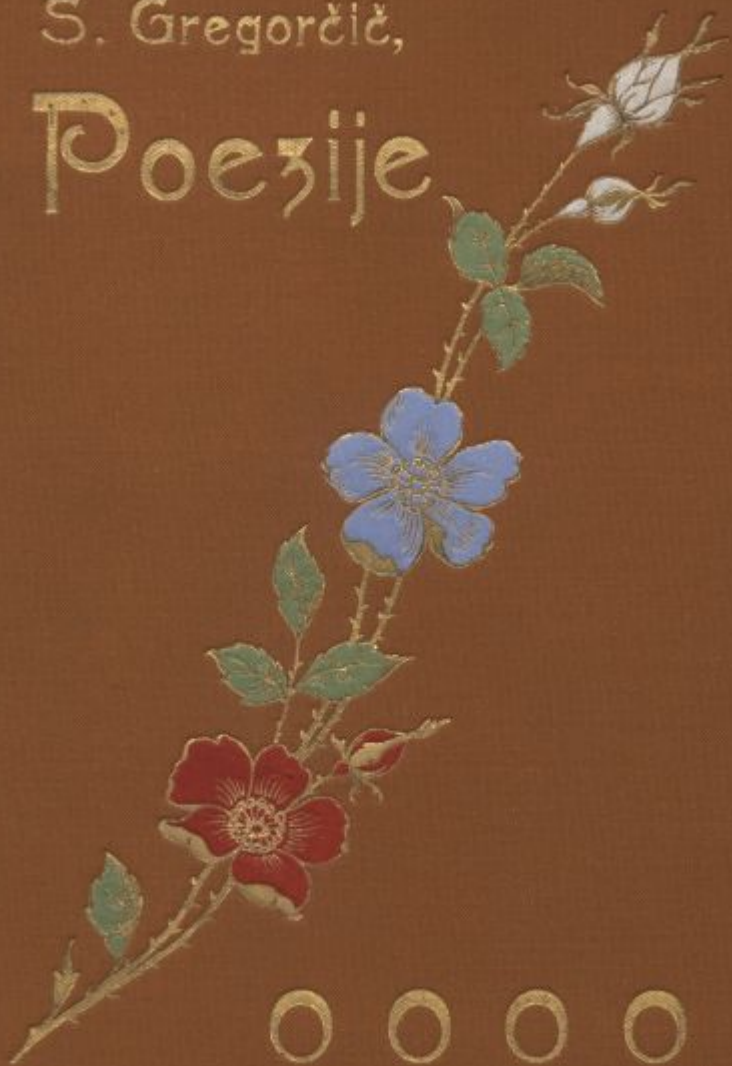
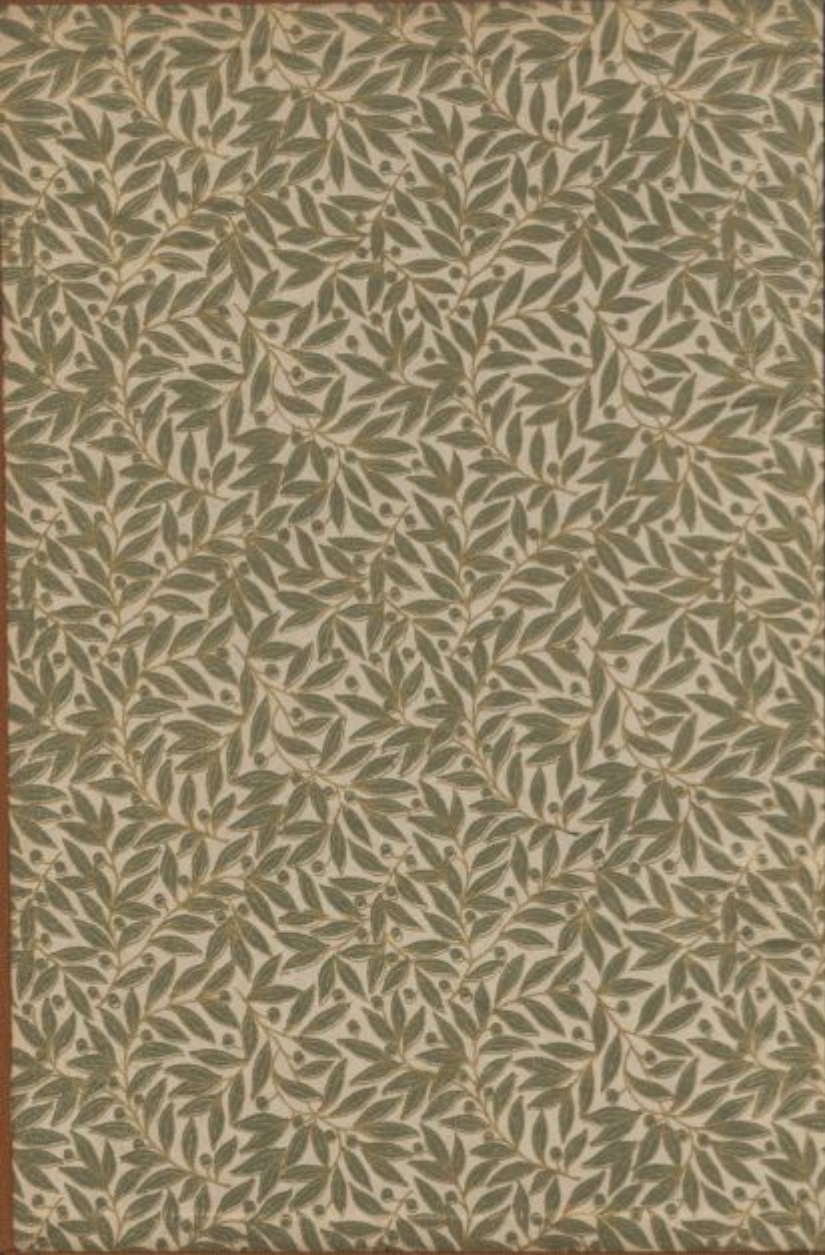

S. Gregorčič,

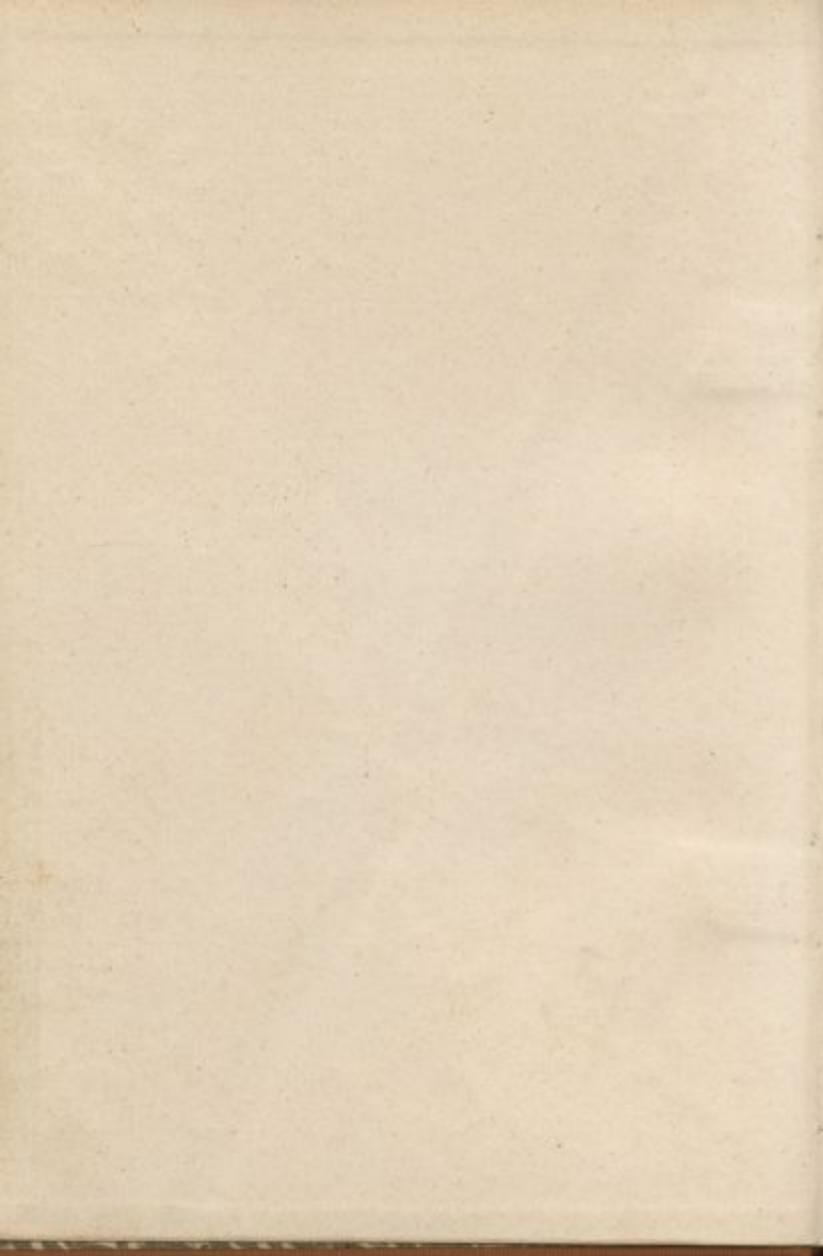
Poezije

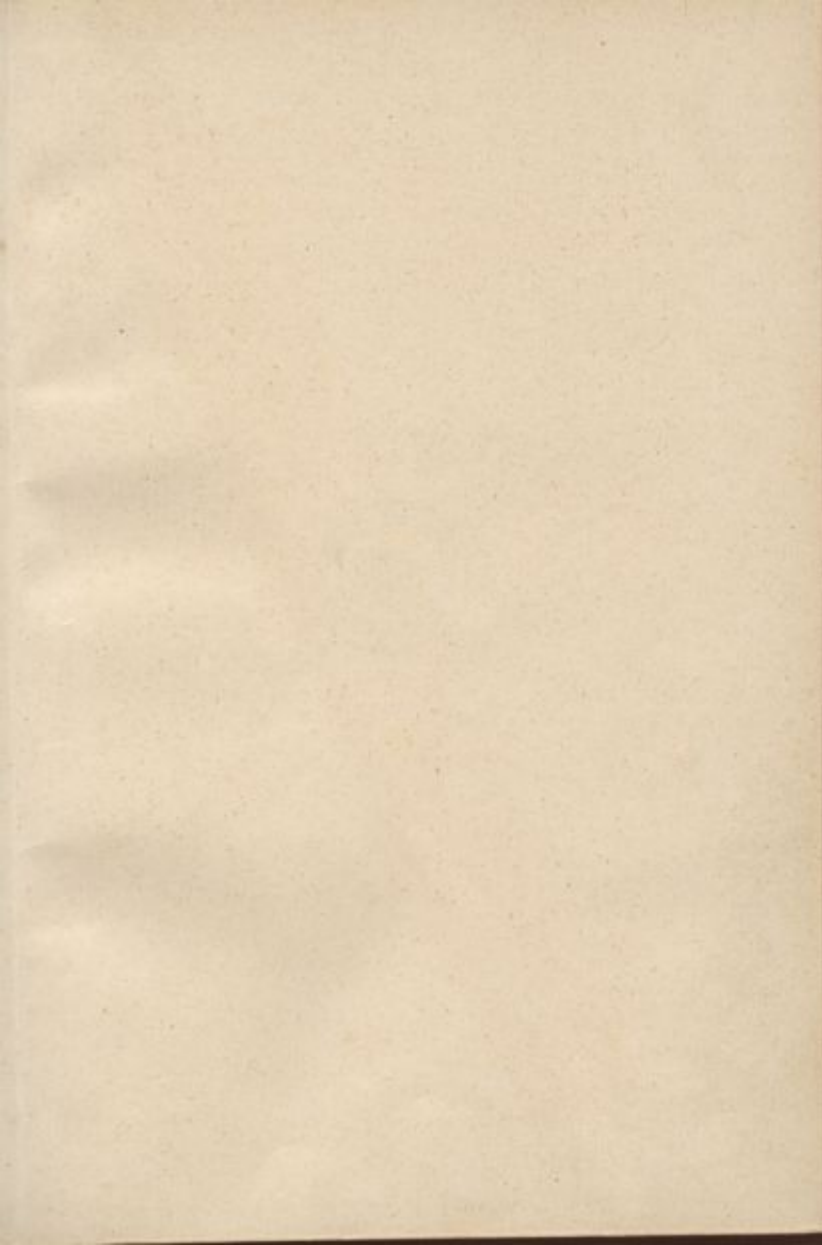

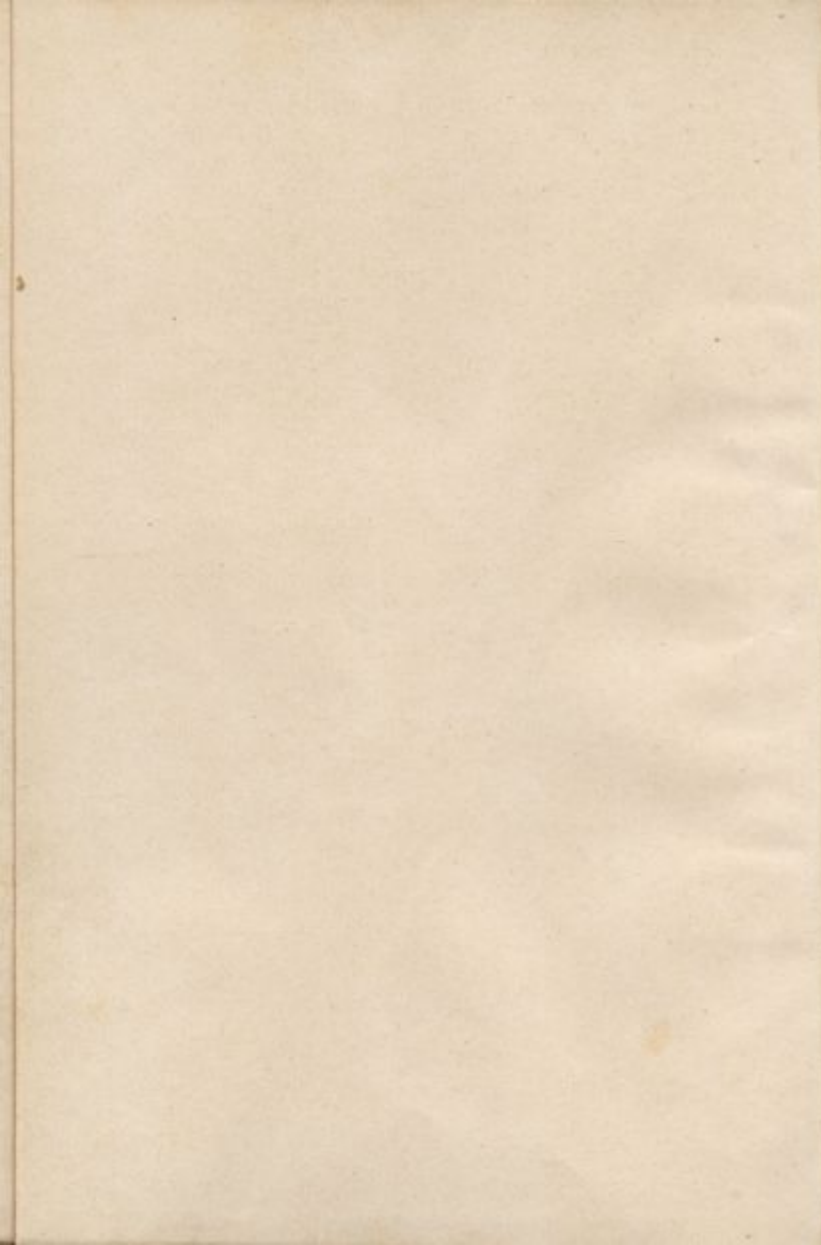
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

Prijatelju Ivanu Vrhovniku.

Sprejmi, oj brate, to kitico malo
Lornik janskih cvetov,
So je to cvetje na vrtu ostalo,
Drugouse plen je mrazov;
Tobi pa tudi dajalo bo hvalo:
Bil si čuvár Ti njegov.
Ko ogledával ta šopek boš skrómni,
Včasih ortnarja prijazno se spómni!

20/4 1902.

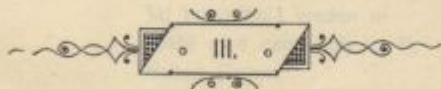
S. Gregorčič

POEZIJE. *

ZLOŽIL

S. GREGORČIČ.

V LJUBLJANI.

ZALOŽIL JOSIP GORUP. — NATISNILA „NARODNA TISKARNA“

1902.

64016

IN=03000-3823

KAZALO

VELEDUŠNEMU GOSPODU

JOSIPU GORUPU:

Ta šop, iz pestrih roz spletèn,
Naj Tebi bode posvečen;
Šaj posvečenja vreden ni
Nihčè med nami bolj ko Ti, —
Noben Sloven,
Oj blagodušni naš mecén!

KAZALO.

	Stran
Predsmrtnice.	
Uvod	3
I. Tone solnce, tone	5
II. Prijateljjev vérnih sem mnogo imél	6
III. Mladosti mi solnce bistrilo glavó	7
IV. Na življenja cesti	8
V. Aj, prišla je znova v deželo pomlád	9
VI. Čemu mi na grob kamenit spomenik?	12
VII. Umrla, oh, je muza moja	13
VIII. Le pridno, kopači!	15
IX. »Kje skoplješ si grob?«	17
X. Moj duh je k stvarjánju odplaval svetá	19
XI. Postal sem tesár	20
XII. Oj solnce, solnce jasno	22
XIII. Sadim, sadim si lovor	24
XIV. Hité pač mimo leta	25
XV. Oj slavče moj, oj slavče moj!	27
XVI. Cvetè, cvetè pomlád	29
XVII. Kropiti te ne smem	31
XVIII. Raspenja se, se vzpenja	33
XIX. Mojemu zdravniku	34
XX. Oj Vila jasna, meni mila	36
XXI. »Srce sem ti svoje jaz dala	38
XXII. Umiram!	40
XXIII. Pod zemljo trdo tù ležim	42
XXIV. Ogrinja prirodo rjava jesén	44

	Stran
XXV. Oblačno nebó	46
XXVI. Še eno čašo!	47
XXVII. Priplul navhitoma nek duh	48
XXVIII. Okrog Bogá poslanka hodi	50
XXIX. Ko mlad sem bil, še rosmolad	53
XXX. Dolg — pisan na menico!	54
XXXI. Prislò mi je pismo — kdor piše, kdo tist?	56
XXXII. Moj vrt z zelenjem ograjen	58
XXXIII. Oj vrtnice, oj vrtnice	62
XXXIV. Tu rasejo cvetke z doline	64
XXXV. Na čelu oranje globoko imám	65
XXXVI. Oj trtni cvet, oj trtni cvet	66
XXXVII. Mladosti davna leta	68
XXXVIII. Ne! vsega pa ni mi odreklo	70
XXXIX. Zanesla me noga je sèm na grobišče	71
XL. Naš travnik znova je zelen	74
XLI. Sedim tu poleg statev	76
XLII. Noč! — bolan ležim in sam	77
XLIII. Pri »trugi« tu je »struga«	82
XLIV. Pri morji! Mlad ribič je k bregu	86
XLV. Nad mano kaj šumlja — frfrá?	88
XLVI. Kako je Božji svet prostran	91
XLVII. Zakaj srcé si táko vstvaril	93
XLVIII. Grozné nocoj sem sníval sanje	98
XLIX. Škrat	102
L. Divna noč!	105
LI. Prijatelju Andreju Kraglju	108
LII. Spovednici	110
LIII. Ko Deva večna mati bila	115
LIV. Nedolžen otrok je v zibeli	117
LV. Povest o čaróvnicah pravi	119

	Stran
LVI. Ko pesniška Vila príplava nad mé	122
LVII. Mar res je tu konec življenja?	124
LVIII. Umreti? Ne, le še živeti	125
LIX. Pač videl zvezd sem brez števila	126
LX. Liro vidim, ktera seza	128
LXI. Sem dol na to puščo me On je zabrusil	130
LXII. Vesoljstva káos velíkansk	133
LXIII. Bil v raji sem, duh med duhovi	136
LXIV. Li glava mi rakev je, ali je panj?	139
Pogrebnice. I—VII.	141
Posmrtnice. I—XI.	153
Pojasnila	176

PREDSMRTNICE

Uvod.

PREDSMRTNICE.

Uvod.

Triščé v bel list, ob stari mizi
Slonèl sem, — smrt je stala blizi;
Nje dih sem čutil, zrl obráz,
A udov ní mi stresel mraz —
Vzibala me je v poluspanje,
Vdihávala mi polusanje . . .
Ko vzdramim se, tu smrti ní,
A list tu skoro poln leži:
Na beli list — mrtvaški prt —
Te sanje vtisnila je smrt.

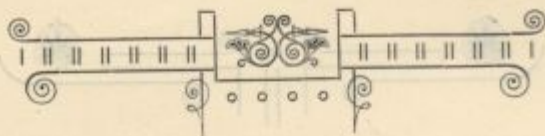
I.

Tone solnce, tone
Za večerne gòre,
Ž njim le moja toga
Vtóniti ne more.

Zjutra solnce vstane
Lepše še žareče,
Ž njim pa radost meni
Vstati nikdar neče.

Toni solnce, toni,
Drugim tòpi bòli,
Njim na srečo vstajaj,
Če zamé nikoli.

II.

Prijateljev vérnih sem mnogo imél,
A šli so vsi skoro pred mano,
Ko suhemu deblu za listom so list
Odpadli mi rano.

Na grobih teh dragih se bridko solzim,
Ko bližam življenja se zimi —
Kaj tukaj, osámljeno deblo, stojim?
Rad spal bi med njími.

Le pridi, oj žena s koščeno rokó,
Predolgo nikár ne odlašaj!
Če kje pa srcé mi še vdano žíví,
Mu dolgo zanašaj!

III.

Mladosti mi solnce bistrilo glavó,
Srce mi čuteče je grelo,
Mi vžigalo v duhu je žarke svetlé,
Življenje je v srci kipelo.

Mnog cvet mi na polji duhá in srcá
O solnci se tem je porajal,
In včasi rad potnik, tu mimo gredoč
O cvetkah se teh je naslajal.

A staro mi teme zapada že sneg
Ko sive planinske vrhove,
Srce pa mi kmalu bo trd ledeník,
Kdo v ledu bo iskal cvetove?

Le kak hribolazec, ko v bele goré,
V ta led in ta sneg se ozira;
Rod mlajši sedaj pa po vrlih dolin
Dekletom cvetice nabira.

IV.

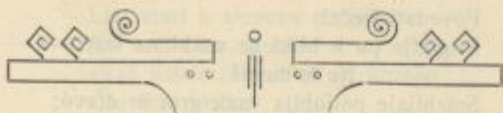
Na življenja cesti
Sem ljudi srečával,
Z mano vsak po svoje
Tam se je zabaval.

Eden me je hvalil,
Grajal me je drugi;
A poznej sem spóznal:
Nihče po zaslugi.

Tákrat, kdor me grajal,
Mi srcé je žalil,
Dvìgal mi je dušo
On, kí me je hvalil.

Zdaj me nič ne dvigne,
Nič me več ne žali,
Rogam zdaj se graji,
Rogam zdaj se hváli.

V.

Aj, prišla je znova v deželo pomlád —

Ne meni!

In prišla je v suknji zeleni;

Prinesla zemljanom nebrojno je nađ,

Ne meni!

Na halji zeleni

Ji cvet tisočér je našit;

Oj cvet čudovit,

Na pol le razvit,

Čarobno razvija na halji se njeni.

In glej nje okó

Kot jasno po dežji nebó

Se sinje leskeče —

Le meni blesteti se neče . . .

In jagodne ustne rudeče,

Kaj ž njimi okoli šepeče? . . .

Nič meni

Ta deklica v halji cvetoči, zeleni

Povedati neče!

Prigiblje pa k bilki se vsaki na trati —
Ne k meni!

Smehljaje poljublja vsak grm in drevó;

A kradoma ti na tej suknji bogati

Svoj plén so zagledali zlati,

S tem cvetjem odeli si gôlo teló.

Pomlád pa, ta hčerka nebá,

Porednoprijazno se cvetkam smehljá —

Saj vedno na halji množí se jí cvet

In bo se množil in prerajal bo svet . . .

Tu v cvetji je vse! zdaj na séverno stran

Odpplula pomlád je, da zrak tam ogreje,

Ki še je pozimsko hladán;

A k nam spet prispeje

Čez leto in dan

In znova naš svet

Bo v cvetje odet! . . .

A meni kaj cvetje?! Jaz gledam na hrast:

Pomlád odhajaje svoj dih pomladánj

Je dihnila vanj;

A v njem se borita zdaj rast in propást.

List stari na hrasti

Kljubaval najhujši je zimi,

O dihu pomladi pa mora odpasti

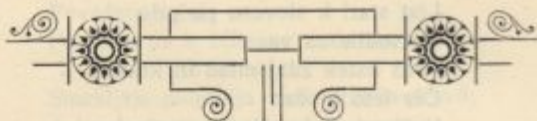
In novi izpod se izcimi . . .

List veli na hrastu sem jaz!

Vi mlado ste popje, začeli ste rasti,

Življenje, pomlád iz vas diše;

List stari k slovesu pa piše
To sodbo za vas:
»Vaš listek zdaj mlad in krasán
Čez leto in dan
Uvél na moj gròb bo nastlan.«

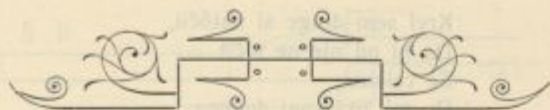
VI.

Čemù mi na grob kamenit spomenik?
Da bele kosti bi mi tlačil?
Saj breme ko kamen neznosno težák
Do konca življenja sem vlačil.

Pred tem spomenikom kak potnik-čudak
Kedaj radovednost bi pasel —
In s prašno nogó bi gomilo teptál,
Ki mah jo je mehki zarasel.

Naj voda bo moj spomenik in pa zrak,
V nju moje ime zapišite!
Z nesmrtnimi deli pa, narodu v čast,
Vi svoje si v bron zadolbite!

VII.

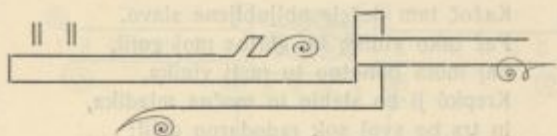
„УМЕРЛА МОЯ МУЗА“ . . .

Nadson.

Umrla, oh, je muza moja!
Ubíta!
Nikoli ni želela boja
Nje duša plemenita;
In vendar tu leži ubíta
Kot žrtva krutega uboja,
Prepolna ran! . . .
Jaz nanjo gledal sem solzán
In nje obraz
Globoko v dušo
Si vpil sem jaz —
In sam sem jo pokópal
Pod temno rušo,
Na kraj nez nán,
Da kdo vsaj mrtve bi ne vrópal.
A prej ko del jo v grob hladán,
Iz njenih srčnih ran

Krví sem drage si natôčil,
Da bi od nje ne ločil
Se celoma,
Da mi živi vsaj deloma.
In skrbno srčno kri nje hranim, —
Ne kaŕem je ljudém nezvanim:
Sam gledam slednji dan to kri,
Ki vedno se rudi . . .
In včasí živo zakipi
Ta srčna kri mučenke,
Spomine vzbujajoč mi grenke.
In zdi se mi, da to kipenje
Še v dušo mojo se seli
In novo v njej budi življenje;
Tedaj pa vedno se mi ždi,
Da muza moja mrtva ni!

VIII.

Le pridno, kopači!

Saj kopljete tukaj na zemlji domači!

Res zemlja je trda, a trdna vam roka,

Nič žuljev najtrša vam kòp ne zadá,

Zató pa ta kòp naj bo silno globoka,

Da videl tej zemlji do dna bom srcá . . .

Le pridno, globoko, kopači!

Tu rasla sadika bo trsna —

Rad sok teh vinik bi še pil

Priseljenec z Vrsna:

Saj sad plemenit je

In sok teh vinik duhovit je.

Vaš znoj se bo v jagode grôzdov pretil,

Tako velikanskih,

Kot rastli v deželah so kdaj kanaanskih;

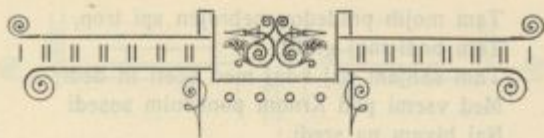
Nesóča na drogu en grozd dva možá

Vsa potna obá

Sta trudna prispela v puščavo,

Kažoč tam dežele obljubljene slavo.
Pač tako viniko bo »hrib« moj gojil,
Saj mora bohotno tu rasti vinika,
Krepkó ji bo steblo in močna mladika,
In trs bo svoj sok radodarno delil; . . .
Njegovega soka pa jaz ne bom pil,
Le druge ta Noetov sok bo pojil . . .
In vendar to močno rad gledam kopanje;
A bolj ko oziram se vánje,
Tembolj me proroške objemljejo sanje —
Kaj sanjam? . . . Da grob že nekjé mi kopljó,
Čepráv pod viniko skopán mi ne bo.

IX.

»Kje skoplješ si grob?»

To svet radovedni

Dan slednji sprašuje me v tedni —

Predolgo odkladam pač svoj vam pokòp?

Za mano že radi nosili bi sveče,

O vetri vgašène, ne tleče; . . .

A dobro je meni nebó

Zdaj starčku, ko kdaj je otroku biló;

Zató pa spolniti vam neče

Te želje goreče.

»Kje skoplješ si grob?»

Počakajte malo,

Lopata saj kmalo

In meni in vam zazveni za pokòp!

Kako se bo mirno tam spalo

Na gričku zelenem ob Soči,

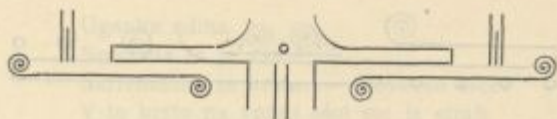
Nam mrtvim živó šumljajoči,

Tam gori pri svetem Lovrènci,

Na ražnji ognjenem mučenci!

Tam mojih pradedov nebrojen spi trop,
Tam bodi moj grób!
Tam sanjam naj kdaj med očeti in dedi;
Med vsemi pod Krnom ponosnim sosedi
Naj bivam na sredi.
In pravil jim zgodbe nekdanjih bom dni; —
Ko vdari polnoč — pa vsak dan
Svoj grob bom zapústil hladan
In gledal, kaj krog se po svetu godí
In slikal sodrugom te čudne reči . . .
A stari moj Krn,
Ki seval okrog milijone je krat
O solnci ko zlat,
A v zimi neštetokrat bil je srebrn,
Na grobe pri vznožji ledeno bo zrl:
Saj njemu ni znana ne rádost, ne bol
In vedno je gledal brezčutno k nam dól;
Sè srcem brez čuta je srečen,
Saj on je pač večen,
Kaj tó, če na vznožji mu kdo je umrl?!

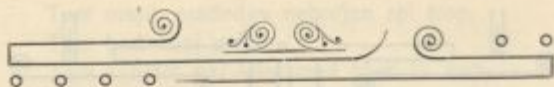

X.

Moj duh je k stvarjánju odplaval svetá —
Ni bilo še zêmlje, ni bilo nebá,
To puščo sva gledala z Večnim samá.
In Stvarnik vsevečni mi rekel je: Glej!
Iz ničá rodim zdaj življenje,
Pa ne za vselój!
Sam čudim se, divno gledèč to kipenje, —
Čaróbno vse to je stvarjênje,
In tisoč in tisoč še let
Prerajal, pomlajal krasnó se bo svet;
Nek dan pa namígnem,
Ni prsta ne dvígnem:
»Največji mrlič,
Bil nekđaj si nič —
Iz ničá si vzet,
Pa v nič svoj iznikni zdaj spet!«

XI.

Postal sem tesár,
In stesal bi vsako pač stvár:
Iztesal bi stole in mize, zibelke
In bolj še umetne tesarske izdelke —
A vse to — kaj meni je mar?!
Jaz tešem zdaj »truge«
Za sé in za druge;
A mére ne vzamem nikdar:
Po smrti smrtníki
Mi vsi smo enako velíki,
Berač in pa cár!
Zato pa jaz krste stesujem enake
Za vás siromake in pa mogočnjake,
Enake vsekdar!
Le eno bi krsto natanko rad zméril,
O nje velikosti za las se prevéril;
Na zemlji pa mére ji ni!
Globoka je kakor morjá globočina —
In kaj nje vsebína,
Kaj notri zakrito leži?

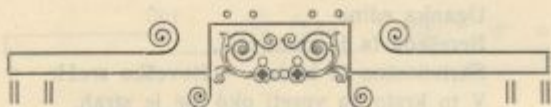
Uganka edina

Nerešena ta je zamé . . .

Skrivnostna ta krsta: — človeško srcé!

V to krsto pa vpreti okó me je strah.

Kaj notri počiva? Li Bog ali vrag?

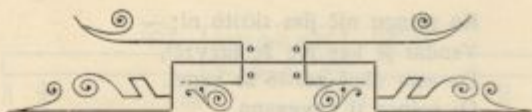
XII.

Oj solnce, solnce jasno,
Svetilo vedno krasno,
Ti borni naš obsevaš svet,
Ki v luč je pol, pol v noč odet, —
Oj solnce vedno krasno!
Od nêba dan ti je nalóg,
Da brez prestanka moraš krog!
Da krožim tudi jaz s teboj,
Pripni na žarke me nocój:
Nikdár zamé ne bo noči,
Ne sence, kot je tebi ni —
In gledal bom ta širni svet,
Ki tebi ves je znan;
A meni zdaj bo razodét —
S teboj ga meril bom zemljan,
Vrh gor plujoč in vrh poljan . . .

Na solncu sem! — in naglo ž njim
Ko misel se okrog vrtím.
Pri čudu čudo zro oči,

Ko solncu nič jim skrito ni; —
Vendár je kes me že prevzél,
Da sem ohol gor-lé se vspel.
Oj solnce ti nevgasno,
Svetilo večnojasno!
Tvoj svit je zlat, tvoj žar krasán,
Za té oči pa premočan,
Ni za zemljana večni dan.
Preveč tu luči je zamé,
Ti ostri žarki me slepé —
Oj spusti v prejšnji dom me dol,
Kjer dneva pol, noči je pol:
Tako pač more le živeti
Človeški rod na sveti . . .

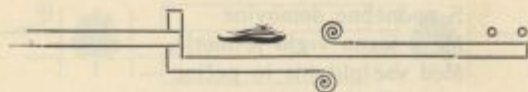
23

XIII.

Sadím, sadím si lovor,
A rasti, vspeti neče;
Ko skrben ga vrtnár gojim,
A nimam sreče:
Moj lôvor rasti neče . . .
Glej, poleg pelin! Kdo vsejál?
Sam! Jaz prostòr, Bog rást je dal —
In lističe sivózeléne
Čez lôvor moj bohotno žene.
Pod listi grenkimi, moj lôvor,
Ti boš zamrl;
Pač zadnjič sem se v te ozrl . . .
Moj lôvor mrtev, pelin živ,
Krog hiše raste in sred njiv;
Usoda, kaj to znači, vem;
A rek tvoj trdí vsprejmem — nem.

XIV.

Hité pač mimo leta,
Oblakov senca, proč leté;
Leté vrh drevja, mimo cveta,
Sledu nikjer ne zapuste —
Nikjer? Ne! Sléd tû naš korák
Lep ali grd zapušča vsak! . . .
Leté, hité oblaki,
A mi smo njim enaki:
Njim veter je vladar,
Srcé je nam krmár,
Človeku gospodar.
In kot oblaku v zraki
Najljubši srcu je vihar,
Saj mirno ni nikdár!
»Naprej, naprej!
Dol do veseljstva mej
Naprej vselej!«
Srcé mi bilo je krmár,
Nikar ne véruj mu nikdar!
Viharno to srcé

S podnebne domovine
Me v jezno vrglo je morjé,
Med vse plitvine in pečine —
Gorjé!

Pač vrgel z oblakov vihar me je silen,
A glej, tu že čaka me čólnič rešilen,
Le vanj!

Naj spodaj le zeva prepad mi brezdánj —
Usoda v propasti sém čoln je zanesla,
V roké okrepčane mi stisnila vesla.

Naprej, le naprej

Vseléj!

Naprej neprestano veslajmo!

Vetróv in pa morja se jezi ne vdajmo!

Naprej do domačih nam méj! . . .

Oblak pa nad mano, poč mano morjé —
Gorjé!

Usoda!

Privedeš li me do rešilnega proda?

Borim se z valovi,

Borim se z vetróvi, —

Vesljáj pa še eden krepák

In rojstvene zemlje objame me tlak . . .

A sunek za mano . . . vihar silovit . . .

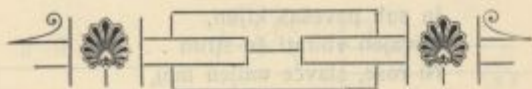
Moj čoln je razbit!

Zagrinja me morski potòp,

Vetrovi zvoné za pokòp!

A zunaj? pač jasno ko níkdar popred —

Razbiti le čólnič oznanja moj sled . . .

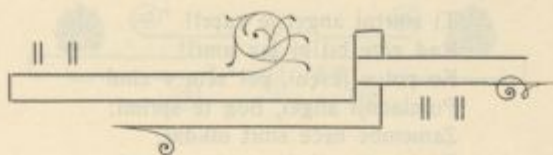

XV.

Oj slavče moj, oj slavče moj!
Le glasno žgôli, krepko poj,
Najboljši moj učenec,
Najdražji moj gojê nec,
Ti dragi, zlati slavče moj!
Al znaš? Nevešč si petja bil, —
Kdo bo de naj te ga učil,
Kdo nežno, skrbno te gojil,
Sirota ti, oj tiček zlati?
Morda tvoj oče, tvoja mati?
Oba zêl deček je zaklâl; . . .
A mene Bog ti je poslâl,
Oj slavče ti edini
Še v slâvčji rodovini!
Ti gledal si, kot bi me prosil,
Da piče, pitja bi ti nosil —
Ko ti prepolen tog
Ozírâ se okrog;
Nikjer ni hrane, rose ni,
Tvoj kljunček se suši, medlí —

In suh povešaš kljun,
Nevajen vbirati še strun . . .
Ni rose, slavče miljen moj,
A jaz rednik bom vsmiljen tvoj!
Ni rose! Nož! iz srčne žile
Ti hrane boš dobil obile —
S krvjo te srčno bom gojil
In pesmi svojih te učil . . .!
Ko slavček skromni poje,
Svet meni, da drobi si svoje,
A on le poje
Otožne pesmi moje!

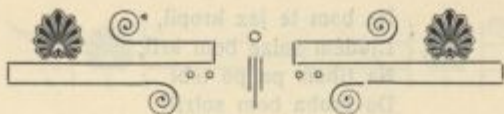

XVI.

Cvetè, cvetè pomlád —
Iz cvetja kdaj bo sad?
Le Bog nebeški zna,
Kdaj cvetje sad nam dá . . .
Deklè, deklè ti zalo,
Življenja mojega pomlád!
Ti nisi me poznalo,
A v té sem zrl jaz tolikrat,
Življenja mojega pomlád!
Ko črešnjev cvet ti lice belo
Tedaj divòtno je cvetelo;
A ustne kakor črešnjev sad
So se živó rudele,
Čaròbno se žarele!
Oj cvetla je tedaj pomlád . . .
Iz cvetja vzraste kdaj li sad?!
Očí te jasne, golobinje,
Prav ko nebo po dežji sinje

Ti smrtni angel je zaprl!
Rad záte bil bi jaz umrl!
Ko pol v jeseni, pol sem v zimi —
Pomladnji angel, Bog te sprimi:
Zamembe neče smrt nikdar,
Zdaj mrtva tí, jaz mrtva stvar!

XVII.

Kropiti te ne smem,
Ker dobro, dobro vem,
Da grenkih solz prikriti
Ne mogel bi ljudem.

Ko videl mi kdo
Rosnó za té okó,
Mordà, mordà še tebe
Bi sodil mi krivó.

Srčnó sem ljubil te,
Te ljubim ranjko še;
A razodel se nisem
Ni tebi, oj deklè.

Ljubezni vso sladkost
Sem čuval ko skrivnóst, —
Naj tiho nosim tudi
Zdaj bolečin bridkost.

Ne bom te jaz kropil, *
Ljudém solzé bom kriil,
Na tihem pa po tebi
Do groba bom solzil!

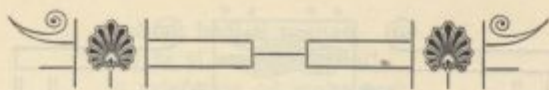

Kropil te ne bom,
Ker dajem, dajem vem,
Da grešiš solz kropil!
Ne moreš bi ljudem.

Ko vidiš mi oko,
Kam na te oko,
Škoda, menda se tiče
Ej, kadi se krije!

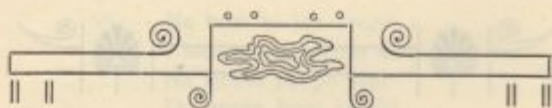
Solze vam ljudi so
Te ljudi vanje so
A kadar se nimam
Mi je, o, daj!

Ljudem vam dajete
Sam ljudi so dajete
Pa) tito čim tudi
Zaj) boljša dajete!

XVIII.

Razpenja se, se vspenja
Po hrastu mojem moj bršlján;
Prepoln je hrast zelenja,
Le bolj zelèn je moj bršlján,
V okras prediven hrastu dan.
Pod hrastom groblja nevisoka . . .
Nasula jo ljudij je roka,
Ko v ruski stepi mal kurgan.
Ta groblja mrtva mnoga leta
V nesmrtno haljo je odeta
In venec kiti jo krasán:
Bršljan jo nevenóč opleta,
Kot grob se venča spoštovan! —
Mar, vedno živi ti bršljan,
Ovijaš mali moj kurgan?!

XIX.

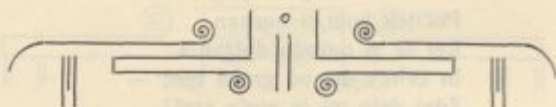
Mojemu zdravniku

(Dr. Ferd. Rojcu).

Pri grobu že sem stal,
Vanj kmalu bil bi pal:
Že solncu sem slovó dajal; —
Prispé pa k meni stari fant,
Priatelj dohtar Ferdinand
In ôstro me okara,
Zaslužil sem — nemara!
»Kaj gledaš vedno v grob temán?
Poglej, kako je svet krasán:
Povsod življenje, cvet, svetloba!
Med živi svet takoj od groba,
Kjer smrt kraljuje in trohnoba,
Med svet! Tvoj grob še ni skopan,
Na delo! Delo je življenje,
Brezdelje — v živem pa trohnenje.
Dovôlj ti štetih je zamud;
Zató pa zdaj potroji trud,

Počitek bodi ti neznan,
Ker še si narodu dolžan!
In zvleče me od groba preč —
Zdaj delo mi je sreča sreč!

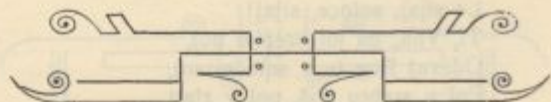

XX.

Oj Vila jasna, meni mila,
Oj Vila vrhu Krna,
Kakó krepkó se krog glasila
Nekdaj ti pesem je srebrna!
Zakaj pač onemela si,
Kam liro svetlo dela si?
Nad let deset sem dremal jaz,
Mar tudi tí si ves ta čas?
Deset let! Dolga to je noč, —
Bog tebi daj in meni moč!
O vstani! Glej, naš večni Krn
Ob zoru ves je v zlati,
Ves dan pa v snegu je srebrn:
Mi Krnci smo bogati,
Če Bog nam — solnce da sijati . . .
Le sijaj, solnce, sijaj,
V zlató moj gorski svet zavijaj,
Saj je takó, tako krasán
Ko prvi po vstvarjenji dan —

Le sijaj, solnce, sijaj!
Ti, Vila, pa mi krepko poj,
Odevaj Bog te v solnčni soj,
Pol v srebru boš, pol v zlati
Ko angeli krilati . . .
Pod Krnom jaz pa peval bom,
S tebój slavil tvoj raj vilinski,
Naš kras, naš raj ta domovinski
Na daleč razodeval bom
Učenec tvoj planinski!

XXI.

»Srcé sem ti svoje jaz dala
Ko solnce čistó in gorkó, —
Brez srca naj tavam okoli?
O, kupi srcé mi zlató!«

Kaj hočem? Pa hajdmo v štacuno,
Dekletu je treba srcá;
Žid kaže mi to in pa ono,
Vse žid, še srcé ti prodá.

In src na izbér je tu raznih,
Srebrne in zlate koví,
Krog biseri, glej, dijamanti;
A záme nobeno teh ní.

Li drugih res nimaš, prijatelj?
Prepristna teh srčec je kov;
Jaz src sem že davno poznatelj,
Daj teh-le, koj kup bo gotóv.

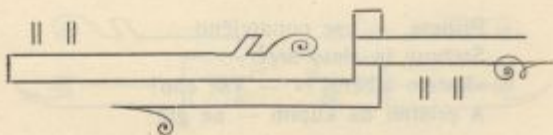
Prinese, — vse ponarejeno
Srebrno in zlato srcé . . .
»Katero izbereš ?« — Vse eno!
A pristno da kupim — ne gré!

Daj to, to mi najbolj je znano!
Zanj novce sem skromne mu dal —
In žid se je kiselo držal,
A jaz sem se židu smejal. —

»Zastavila židu, ne meni,
Si srčke ,ko solnce čistó';
Ni zláto, le v peni je zlatí,
Pač tvoje je srcece tó.«

In srčke to nje pozlačéno
Rad nesel sem dečli nazaj:
»Srcé, mi nekdam ,podarjéno',
Z veseljem ti vračam nazáj!«

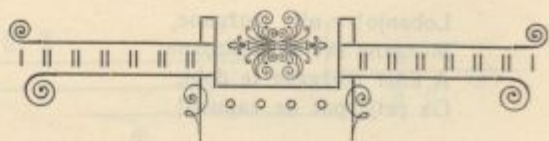

XXII.

Umiram!

Prej pa, ko svet zapústil,
Rad oporoko bi izústil!
»Čemû, beraški ti mrlič,
Saj nimaš nič, saj nimaš nič!«
Oholi svet mi kliče . . .
»Brez oporoke med mrliče!«
A vendar, predno svet zapústil,
Še oporoko bom izústil.
Le hitro sém tri priče!
Brez prič
Na svetu tu ni nič!
Nobeno pismo ne izdâ,
In še pred sodbo ne veljá . . .
Tri priče!
Pogrebni zvon že kliče!
A kaj zapustil bom,
Ko trhli ta ostavljam dom?!

Lobanjo! v njej možgane,
Možgane svetu maloznane;
A kdor možgane te dobi,
Ga petje pač ne zapusti!

XXIII.

Pod zemljo trdo tû ležim,
Na pol tu spim, na pol bedim . . .
Zvoní! pokopni spet sprevod?
Ne! jutri god je svet povsod,
Saj Kristov bode vnebohod!
Povsod zvoní, krepko doní,
Še mene v grobi, čuj, budí.
Iz groba gledam, Kriste, te,
Kako spremenjen in krasán
Za vnebohodni ti si dan!
Odet ti v solnčec tisoč sòj
Očake neseš ti seboj,
Očakov svetih, oj nebròj!
A jaz tu vzdíšem pod zemljój.
Kdaj me vzbudi vstajenje,
Kdaj dvigne me vnebohojenje? . . .
Apostoli za tabo zró,
Ko revno puščaš to zemljó.

S teboj naj grem jaz tudi!
A prikovan sem k zemlje grudi,
Ni moč mi, oh, še za tebo.
Kako v višave rad bi s tabo,
A ni perot, telo je slabo!
Oj Kriste, ti moj Kriste,
Učitelj vere vedno čiste!
Ti Bog si bil in duh brezdanj,
Nikdar sanjavec ničnih sanj,
Zato pa nado jaz gojim,
Ko zemskih grud se iznebím,
(Jih nisem še, oj Kriste,
Zató naj čistim se, trpim)
Potem pa vzameš me v višave,
Višave večnojasne tiste,
Višave večne tvoje slave,
Oj Kriste!

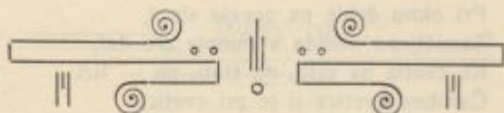

XXIV.

Ogrinja prirodo rjava jesén, —
Kje pestre so cvetke, kje bujna zelén?
Življenje, krasota — vse smrti je plen;
Le redke
Še cvetke
Dvigujejo glavo
Nad tožno odejo rjavo,
Narave krasiti pač hočejo grob! . . .
Po goli preprogi pa deva se šeče,
Med redkimi cveti veselo se kreče,
Te pozne cvetice nabira si v šop; —
A ni še ves šopek jesenski nabrán,
Dekletce v mladostni objesti,
Krasote, čarobnosti svoje si v svesti
Cvetice, glej, stelje na pusto ravan:
»Le veni, priroda, le zveni,
Kaj cvetje podzimsko to meni,
Ko živa pomlad sem v narave jeseni!«

Pri oknu deklè pa ocvelo sloní,
Zamišljeno menda v minole zre dní,
Ko cvetla na vrtu, na trati, na — lici
Čarobno cvetica ji je pri cvetici:
Krasno se smehljâl ji ves svet je tačas;
Zdaj mrtvo vse krog in uvel je obráz —
Skoz okno na devo se krasno ozira,
Mlad cvet, ki cvetic zakasnelih nabira;
Na ustnah pa zrem milovalen ji smeh —
Li slika mladenko že v svojih si dneh?

Spet mimo nam sojenih kdovekaj let —
Osipal, pomlajal se zemlji je cvet . . .
Gledalka pri oknu tam več ne sloní,
Že dolgo, že dolgo je videti ni; —
Šetalka pa stopa ko nekdam po trati,
A šopkov in vencev ne da se ji brati,
Če tudi krog nje vse cvetè in duhti.
Pogosto pa v čašice pestrih cvetic
Ko kradoma kane z venočih jí lic;
Cvetovi, oh, njeni
Na lici prej krasnem so polzamorjèni,
Dočim zdaj bohotno žaré na livadi.
Osiplje nje cvet se, nebrojno ž njim nad,
Na lice ji dihnil jesenski je hlad
In kmalu ovenča jo šapelj sneženi . . .
Slovó tedaj slednji daj nadi,
Oj, nekdam tí bujna v jeseni pomlad,
Jesen zdaj uvela v pomladi!

XXV.

Oblačno nebó

In strašno se bliska;

Grmenje groznó,

Čuj, tam nad gorámi . . .

Tu solnčece sije svetló —

Tam ljudstvo pa plaho se stiska:

»Kaj bode, kaj bode, oh, z nami?«

A bolj le temní se tam zrak,

Bolj bliska se, treska grozeči oblak! —

Mar ti se tam voziš, grmeči Elija?

Ah toča se suje in ploha se vlija. —

Grmeči Elija!

Ne Bog,

Ti kriv le si takih nadlog —

Oh, kaj, da ognjeni tvoj voz

Bi strl se vseskoz!

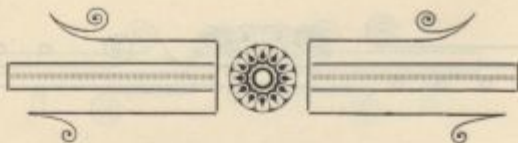

XXVI.

Še eno čašo!
Izpil sem mnogo, mnogo kup;
A sok je bil groznó gorjup,
In menim: bil je v čašah strup. —
Še eno čašo!
Saj komur zvest je drug brezup,
Neljub pač ní mu jedki strup . . .
Še eno čašo!
Iz polne čaše
Na zdravje vaše!
Natočeni mi pa napòj,
Točilci pijte vsi z menoj
Na »zdravje« moje
In svoje! —
A kdor si bil prijatelj moj,
Zdravijce té se mi ne boj!

XXVII.

Priplul navhitoma nek duh
Je k meni skozi zrak,
Oj duh tenak, prozoren, suh,
Lohan ko solnčni trak.
Kdo je in kak, s katerih stran?
Zdi znan se mi in zdi neznan.
Li duh si, ali prazen puh?
Če duh, — li zél, li dober duh?
»Ne s pekla, z neba vam poslán sem,
Svaritelj skrben tvoj, zemlján, sem;
A tí me pomno, zvesto čuj,
In drugim to propoveduj!
Da znate,
Vi v rokah svojih vse imate:
Nebesa, pekel, vice. —
Držite se resnice,
Ljubezni bratske in pravice,
In zgineta vam pekel, vice,

Ostane samo raj
Za vekomaj!
Kdaj bo pa to, oh, kdaj?
Naj kdo pové mi, naj!
Na svetu tem ne bo resnice,
Ne bo ljubezni, ne pravice:
Ostaneta nam pekel, vice;
A raj?
Bog znaj!

XXVIII.

Okrog Bogá poslanka hodi,
Ogromno dal ji je oblast,
Da blagoslavlja, ali škodi,
Pogubo seje, ali rast.

In nenavadna ta je deva,
Dveh dev se zdi mi pol in pol,
Oko ji desno jasno seva,
Kalí pa drugo bridka bol.

Cvetnó je, polno — pravo lice,
A medlo levo — ji bleđí,
In šibka le je moč desnice,
Levica polna je močí.

V desnici so darovi ložji,
Bolj težki v levi so vsekdar;
Saj v oni so darovi Božji,
A v tej Adamov trpki dar.

Ko z levo roko siplje deva,
Zasmeh odeva desno stran;
A zavidljivo gleda leva,
Ko desna je odprta dlan.

In sadje srečno in zlokobno,
Ki ga Usoda trosi krog,
Kako si včasih je podobno,
Ne ločil bi sodnik ga strog.

In siplje krog ga brez ozira
Na vrte, trate, v brazde njiv;
Kdor tam pa sadje sam izbira,
Pač sam »usode« si je kriv.

Uiti ni ti moč Usodi,
Njej znan je najskrivnejši kot;
A zljajšaš si jo, svest si bodi,
Če čuvaš se strasti in zmot . . .

V gradove meče, v hiše, v kočē
Z obema sladki, trpki sad;
Tu ljudstvo vriska, tam se joče,
Zdaj kočā plaka, zdaj pa grad.

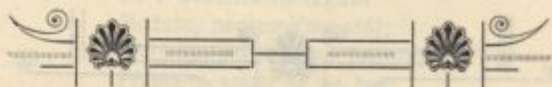
Bolj pa ko bol je radost redka,
Več temnih je ko jasnih dni;
A ni nesreče brez presledka,
In sreča večnostalna ni.

Ti o dobičku in izgubi
Možato, nepremično stój;
Življenja prestrastno ne ljubi,
Prepláho smrti se ne boj!

XXIX.

Ko mlad sem bil, še rosnomlad,
Okrog iskàl sem gnezda —
Ne slavčjih, to je že zaklad,
Iskàl sem gadja, rês da!
In našel! Tu pri gadu gad,
Star eden, spodi zarod mlad, —
Pač »srečna« moja zvezda!
In jaz zalego sem gojil
In rad sem hrano ž njo delil —
In, glej, nobén ni náme siknil,
Ne eden ni me piknil . . .
Zdaj staram se, se stara gad
In gadjih zábil ni navad:
Zdaj náme piha, sika,
Me s strupom smrtnim pika . . .
To gnezdo »bratsko« je srcé,
Nikdar v njem gadi ne zaspé —
Le sikaj, gad, in sikaj,
Le pikaj me in pikaj! —

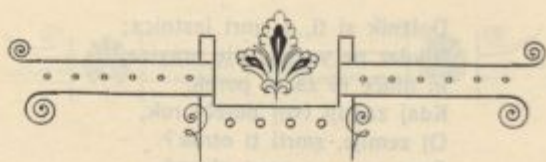
XXX.

Dolg — pisan na menico!
Podpisan upnik in dolžnik
In kter poròk;
A upnik je lastnik
In tirjáti imá pravico,
Ko zmenjeni izteče rok —
Teđaj ti prosiš kot otròk,
Naj upnik ti podaljša rok;
In on ti dolžni list prepíše,
Dolgá pa ne izbriše,
Dolg pač ostane dolg,
Ki vedno rase
In se na mesu tvojem pase:
Vsak dan je večji in bolj dolg; . . .
A pride dan in brez odpora
Plačati dolgi dolg se mora.

Življenje tvoje je menica,
Zarisana nezbrisnih črt,
Podpisana sta ti in — smrt,

Dolžnik si ti, a smrt lastnica;
Nikdar ne vsahne nje pravica,
In nihče ni za té porok.
Kdaj zadnji tvoj poteče rok,
Oj zemlje, smrti ti otrok?
Smrt tega ne pové glasno;
Pošilja pa ti opomine,
Teróče te hudó,
Da moč telesu gine:
To za menico so tirjalci,
To smrti so oznanovalci; —
A ti jim praviš le — bolezen!
In rad živeč in mož oprezen,
Kot pameten bolnik
Veliš, naj reši te zdravnik —
In pride on in — smrt lastnica . . .
Podaljšana je zdaj menica,
Kaj smrti je za hipec mar,
Saj ne uideš ji nikdar,
Ostaneš vedno nje dolžnik
In boš gotov plačnik . . .
Čuj, smrtni zvon! — Zdaj brez odpora
Plačati dolg se smrti mora!

XXXI.

Príšlo mi je pismo — kdor piše, kdo tist?

Neznana mi ta je pisava —

In čudno! papir je uvel lipov list,

Pečat pa — mrtvaška je glava . . .

Kdo piše, kaj piše, kakó?

Aj, pisemce to,

Pa res bo lepó!

Pečat je odprt,

Ha, piše mi smrt!

»Kaj kličeš me vedno,

Človeče poredno?!

Ne vzamem še s sabo te zdaj,

Ne zabim ni tebe pa kdaj.

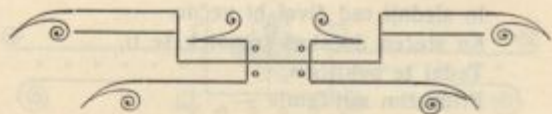
Jaz rajši pobiram ljudi,

Ki tù se jim dobro godí,

Ki tù veselijo se srečno,

Katerih se vsak me — bojí

In slednji rad živel bi večno.
Ko srečen dočakaš trenotek še ti,
Tedaj te pokličem,
Pridružim mrličem!« —

XXXII.

1.

Moj vrt z zelenjem ograjen,
S cveticami je nasajen.

Sred vrta pa cvetice tri,
Gojijo jih sestrice tri.

Priplule z rajskih so višin
Do revnih zemeljskih nižin.

Te sestre, hčérice višav,
So Vera, Nada in Ljubáv.

Na vrtu mojem cvetke tri,
Za vsako ena teh stoji —

Za vsako ena teh stoji
In svojo slednja si gojí.

Skrbnó si jih zalívajo,
Da krasno se razvívajo.

Bell se Verin cvet lepó,
A ona kaže, zrè v nebó.

Živó je višnjev Nadin cvet,
Med svet zrè Nada in čez svet.

Ljubavi cvet pa ves rudeč
Žarí kot ogenj se plamteč.

Cvet Vere kdaj omahováł
In je v vetrovih trepetál.

Cvet Nadin večkrat je bledél,
Pogled je v daljo ji temnél.

Ljubavi cvet omahnil ni,
Nikdar bledél in sahnil ni.

Vse tri zdaj oživele so,
Krasnó se razcvetele so.

Zdaj Vera trdno mi stojí
In Nada več mi ne bledí.

Še bolj plamtí Ljubavi cvet --
Kaj brez teh treh pač bil bi svet?!

Na smrtni póstelji ležím,
Od tod se kmalu preselím.

Glej, sem gredó sestrice tri
In mi nesó cvetice tri.

Svoj zadnji mi nesó pozdrav
Zdaj Vera, Nada in Ljubáv.

Dé Vera: »Z Bogom, stari mož,
Ki zdaj od tod se ločil boš.

Odromal bodeš že nocój,
A Vera, jaz, ne grem s tebój.

Saj Vere onstran treba ní:
Resnici gledal boš v očí.«

In Nada: »Ti odideš koj,
Ne grem pa jaz, ne grem s tebój.

Še treba mene med ljudmí,
A onstran Nade treba ní;

Saj kar tu upaš in želiš,
V deželi oni vse dobiš.«

Ljubáv pa dé: »S tebój jaz grem,
A zopet vrnem se k ljudem.

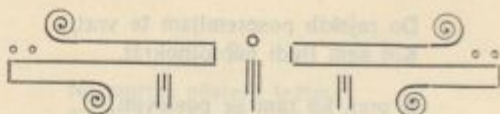
Do rajskih pospremljam te vrat,
Kot sem ljudi nebrojnokrat.

A prej, ko tam se poslovim,
Te sestri starši izročim.

Te sestri starši izročim
In spet se v solzni dol spustim.

Kaj bil bi pač ta borni svet,
Da od Ljubavi ni ogrét?!«

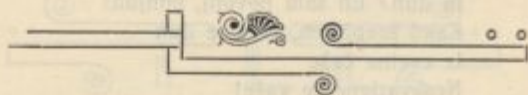
XXXIII.

Oj vrtnice, oj vrtnice,
Li moje ste predsmrtnice?
Ne, vé ste pač nesmrtnice!
Pri popu gosto vspeva pôp,
Da sami zviĳajo se v šôp . . .
Kakó krasnó ve cvetete,
A komu šopke pletete?
Oj vrtnice, oj vrtnice,
Bodite res nesmrtnice . . .
Kako ste mične, dične,
Ko naše gospodične.
Procvetajte, procvetajte,
In venec večén splétajte;
Oj vrtnice, oj vrtnice,
Bodite nam nesmrtnice!

A — zraven, glej! tu poljska roža,
Še bolj rudeča njej je koža!
In mnogo poljskih tu je rož,
Le glej jih, čudil se jim boš!

In duh? En sam povònj, ponjuh!
Kakó krepčalen, svež je duh
Iz cvetne čaše
Neskvarjene še vaše!
Procvetajte, procvetajte,
Oboje vkùp se spletajte;
A Ti pa čuvaj, Bože,
Vse rože naše,
Pomlajaj cvet jim, cvetne čaše,
Oj čuvaj, Bože,
Nam vrtno in pa poljske rože!

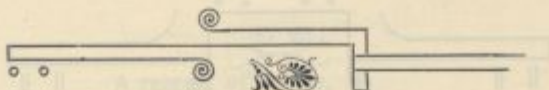
XXXIV.

Tu rasejo cvetke z doline,
A lice zatèmnil je solnčni jim žar;
Pa vendar so polne krasote, miline,
Cvetoče vsekdar in divóten njih čar!

Tam gori pa cvetke planinske,
— Ko mleko in kri jim je cvetni obráz,
Oj cvétkice miljene, vé domovinske,
Presrčne, presrčne pozdrave za vas!

Naj sklene se dol in planina,
Z dolinskim planinski naj združi se cvet —
Prekrasna, oj naša si tí domovina!
Cvetice li lepše rodi še kje svet?!

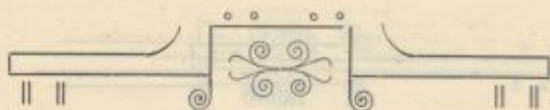

XXXV.

Na čelu oranje globoko imám:
Tu misli so lehe, razóri;
Od zunaj pa semena nič ne vbrazdám:
Od znotri se seje navzgori . . .
Kaj semena bi od drugodi si vzél,
Saj daje ga sama lobanja —
In časi cvetica in časi plevel
Iz njivice te mi poganja.
In trnja je tudi nekoliko vmés,
Ki bridko pač zbada;
A cvet ga prevlada.
Kaj trnje je, vém, — naj bi vzél ga bil bes
In s tem si zanetil peklenski svoj kres —
Aj, to bi plamtela grmada!

XXXVI.

Oj trtni cvet, oj trtni cvet,
Kakó si skromno tí odét,
Ko rezeda!
Oj skromni cvet, duhteči cvet,
Za hišo raseta oba,
Oba sta tu domá;
Naj cvet sam Bog in sad nam dá!
Cvet trtin, rezedin — enak,
Enak je cvet, enak je duh,
Prijetno polnita mi vzduh;
A posvetnjak
Je vsak čudák:
Kaj njemu rézeda, kaj cvet!
Dobička le si išče svet;
Ne cvet, le plod
Mu prvi je vselej, povsod! —
Le rodi trta, rodi,
Tvoj sok je ljub povsodi;
Dovolj pa vsem ga bodi!

A rezeda, oj rezeda,
Le cveti, duhti meni
V življenja že jeseni:
Tvoj duh oživlja me, krepčá;
A trta sok naj svoj nam da!

XXXVII.

Mladosti davna leta,
Ne kličem vas nazaj;
Minul si mi brez cveta,
Življenja mračni maj!

Le redek žarek sinil
Mi v dušo je tedaj,
Še temu pa izginil
Je bliskoma sijáj.

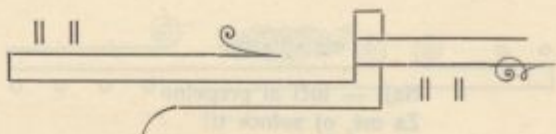
Tako, oh, dnevi tekli
Mi v temni žali so,
Vse meni so odrekli,
Kar drugim dali so.

V zaton se solnce niža,
Hití, hití na moč,
In meni naglo bliža
Se mrak, večér in noč.

Naj! — luči si prepolno
Za mé, oj solnce tí!
Oko je moje bolno,
Preveč se mi blešči.

Bolj ljuba zvezd svetloba,
Ko solnca mi sijáj;
Ko skrije noč jih groba,
Pa skrije mi jih naj!

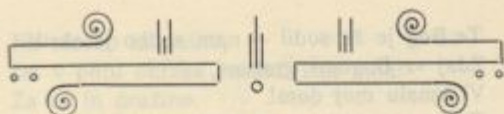

XXXVIII.

Ne! vsega pa ni mi odreklo
Dobrotno nebo,
Čeprav mi v trpljenji življenje je teklo
In polno je bóli biló.
Čeprav mi dal Večni ni zemeljske sreče,
Se klanjam Mu vendar do tal:
Saj dal pa zató mi darilo je večje,
Ki On ga ni srečniku slednjemu dal.
Kaj žalost, kaj bol, kaj trpljenje!
Saj petja On dal mi je glas:
S tem lajšam si, slajšam življenje,
S tem srcu si dajem oddušek, izrás!
In dal mi je sladkega soka kozarček,
Ki teče iz mojih mi trt;
S tem tudi krepčam in tolažim se starček,
Kedár sem bolán in potr.

XXXIX.

Zanesla me noga je sèm na grobišče,
Nešteto je tukaj grobóv,
Pradaven nekter je, a mnog je pa nov, —
Kaj tukaj okó mi pač išče?
Po grobnih pomnikih se željno oziram,
A nima ga vsak:
Kdor nima ga, pač siromak
Bil vedno je tukaj, mučenec nekak;
Kjer so pa napisi, jih pazno prebiram, —
A vidim: napis je napisu enak!
Nikdó, ki pod temi pomniki leží,
Nobene ni pôznal slabosti,
Nobenih imèl ni napak
Življenja vse dni —
Bil vedno le vzor je kreposti:
Tako tu napis govori —
O teh pa, ki brez spomenika tu spé,
Grobovi — molčé!
Teh dvojih kdo boljši v življenji je bil?

Te Bog je že sodil — nam sodbo je skril!
 Zdaj »z Bogom« grobovi, —
 Vi kmalu moj dom!
 Tu trupla pač spé, a živé še duhovi —
 Med vami počival kdaj bom.
 S kom tu se pobratim, oj, s kom?
 Tu vsi smo enaki:
 Pobratimo vsi se pod drnom zemljaki!
 Spet »z Bogom« ti grobni pokòj,
 Pri tebi ne smem še — med svetni grem ròj,
 Tam žive grobove obiščem takòj! —
 Tu mesto! Kak hrum in pa šum,
 Oglušno vrvenje meščanskih je trum —
 Pomaknem se v stran,
 Od tam mi razgled je resničen podan . . .
 In gledam in motrim — glej, glej,
 Na sredi povsod — farizéj!
 Kako se ti tam ogledujejo,
 Ko ženske v zrcáli,
 Meneč, da povsodi pač slujejo
 Ljudje ti »veliki« — a mali.
 Drug drugemu tam se poklanjajo,
 A v ljudstvo se nižje zaganjajo;
 A tudi teh nižjih katér,
 Ki sam je pač kak licemér,
 Če ne, pa odvisen za čast in denar,
 Gredé jim do tal se poklanja vsekdar.
 A mimo ubogi gre dninar

Na službo in dnino,
 Da v potu obraza zasluži kak vinar
 Za sé in družino.
 Kako on hití!
 A meni se zdí,
 Da mu farizéj že od daleč diší.
 Čemu to ohôlost še gledamo mi,
 Čemu tu iz dalje?!
 Dol suknje in halje
 Dostojne za carje in kralje!
 Poglejmo, kaj notri zakrito tičí,
 Čep rav se mi zdí,
 Da v njih duh cvetličén pač ni!
 Dol halje
 Primerne za kralje!
 Dol halje sè živih teh krst,
 Le naglo, in če je na tisoč jih vrst! . . .
 Ha, krasne te halje oplenjene so —
 In žive te krste — spremenjene so!
 Sedaj vse drugačne te žive so »truge«,
 Drugačen napis je in barve so druge:
 Globoko zarezal napis
 Živečim tem krstam je pa v neizbris
 On, Večni naš Krist,
 On vere prečiste učitelj prečist;
 A prsti pravečni Njegovi
 Zadolbli v te krste napis so sè slovi:
 »Pobeljeni vi ste grobovi!«

XL.

Naš travnik znova je zelèn,
Ves prerojèn, ves pomlajèn!
Krasàn si vendar Božji svet,
Takó lepó odet!
Pri travi vidim trávico,
Kako dviguje glávico —
Med njo pa, glej, pri cvetu cvet
V obleko pisano odet —
Krasàn si Božji svet! . . .
Na dan zdaj, kosa!
Na travniku svetlí se rosa,
Zdi biserov se broj neštet. —
Le kosi, kosa, kosi
Tu v biserni mi rosi;
Saj, ko bo travnik pokošèn,
Spet hitro bode pomlajèn,
Cvetoč in ves zelèn . . .
Le kosi, kosa, kosi,

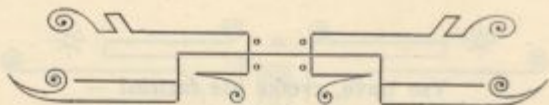
Vso travo, cvetke vse raztrosi —
Saj travnik spet bo prenovljèn! . . .

Za mano druga kosa poje,
Ne na povelje moje;
Po mestih seče in vaséh,
Li jok tam bode ali sméh?

Oboje,

Ko smrtna kosa poje!
Smrt kosce vse prekaša,
Nikomur ne zanaša . . .
Le kosi, smrtna kosa, kosi
Po slani in pomladnji rosi,
Od tukaj cvetke nosi:
Težko je tu živeti,
Ko ni srcá na sveti! —
Le kosi, kosi, grenka smrt:
Tvoj travnik velik, velik vrt;
A kdaj pa tí umrješ smrt?
»Ko zadnji človek bo zatrt!«

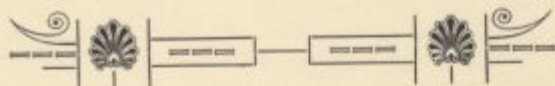

XLI.

Sedim tu poleg statev
In tkèm in tkèm;
Ne tkem, ne tkem za svatev,
O, mnogo dalje zrèm!
Le švigaj, oj čolniček,
Le teci tja in sèm —
Le švigaj, kakor ptiček:
To delo tvoje zadnje bó
Za mene tkalca nad zemljó!
In delo bo umetno,
Le teci, tki mi spretno —
Kako je delo to prijetno!
Srebrn je ótek, zlat osnutek,
To krasno tkívo bo;
Prorošk pa nek imam predčutek:
To prt za grobno njivo bo . . .
Le hitro! — Že setkán je prt,
Le ž njim me ti odeni, smrt!

XLII.

Motto: Oj sova, nočna sova ti,
Klicarka menda smrti si?!

Noč! — bolan ležim in sam
Tu v samotni koči;
Misli sto in sto mozgám
V glavi burnovroči.

Vse življenje pred menoj,
Knjiga slik odprta!
Gledam, motrim jo nocój,
Zabljena ni črta.

Pred menoj življenje vse
In življenja želje,
Pred menój trpljenje vse
In, — če kdaj! — veselje.

Vsi prijatli pred menój,
Duh jih tožni môtri,
Vseh spominjam se nocój:
V srci so mi notri.

Kje ste, kje ste ta večer
Nékdaj vérni, vrli?
Zabil me je mnogoktér,
Drugi so — umrli.

Mnogi, dà! umrli so
Krepki še in čvrsti —
Radi solnce zrli so,
Zdaj pa spijo v krsti.

A kedaj, kedaj na mé
Vendar pride vrsta,
Kdaj minó nadloge té,
Kdaj se steše krsta?! —

Čuj! oj ta prijetni glas!
Sova mi skoviče;
Daje željam mi izraz,
Kliče med mrliče?

Ptič, nikár ne zabi me,
Zléti, zleti bliže,
Prej ko prej povabi me
Tja med grobne križe! . . .

Kaj je to? — zamira glas! —
Grobni ptič se vmiče:
Zlétel je v sosednjo vas,
Koga v grob li kliče?

Luč po sobah tam brli
Mnogege bolnika —
Slednjemu srce drhti:
»Smrtni ptič skovika!«

Bolj trepeče pa srcé
Zdravje vživajočim,
Njim čujočim gláse té,
Nego — vmirajočim.

Ves prizor ta v duhu zrèm
V koči osamljèni
I z mrjočimi mrjèm:
»Sojeno ni meni!«

Rad s teboj jaz menjal bi,
Smrti izročeneč!
Kaj naj tu počenjal bi
»Svetih mož« — mučenec?!

Prisluškujem . . . kràj vasí
Še skovir skoviče —
Mnogim pač srce drhti, . . .
Koga v grob li skliče?

Skliče v grobno jamico
Mamki li otroka,
Ali deci mamico?
To bo jutri joka!

Dan! . . . zvonenje! — smrt zvoní!
Tožno bližnje selo!
Ne! . . . to zvon mrtvaški ní:
Poje preveselo!

K oknu zlezem, je odprem —
Sméh vesel in glasen!
K nebu, k zemlji se ozrem, —
Božji dan prekrasen!

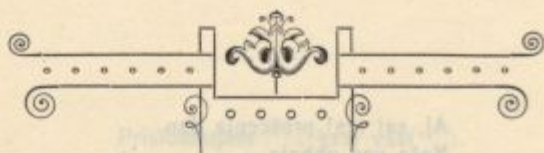
Mladcev in mladenek cvet!
Glej praznične vrste!
Svatovski je vsak odet;
A nikjer ni krste.

Aj, saj res! proščenja dan
Naša vas obhaja —
V cerkev vabi zvon glasán,
Popoldné se — raja . . .

Sova, ti mrtvaški ptič,
Ti »zvoniš« k pogrebu?!
Čitala pa nisi nič
Smrtnih knjig na nebu!

XLIII.

Pri »trugi« tu je »truga«,
Mrlič tu slednji ima druga;
Rad pač osámljen in pa sam
Ne spal bi v dnu pokopnih jam. —
Kaj to? Kaj se godi?
Pri »trugi« tukaj »truga« ni!
In ko vzbujèn s predsmrtnih sanj,
Čebelni zrem pri panji panj . . .
Odprimo naglo vsak zaklòp,
Bojé se, da odprêmo grob —
Odprimo!
Prebile li so trdo zimo
Te drage mi čebelice?
In, čuj! iz slednje celice
Živo šumi,
Čebela za čebelo,
Brenčé veselo,
Na dan hití . . .

»Šumíte, čebele, šumíte,
Veselo brenčíte:
Odprt vam je panj,
Le naglo na zrak pomladánj:
Prenôvljen je svet,
Pri cvetu je cvet —
Na delo vas kliče,
Saj z gróbov budi še mrliče. —
Umrl je v jeseni bil cvet,
Pomlad pa vam cvet spet poraja neštet.
Šumíte, brenčíte,
Na cvetje hitite
In tam si berite,
Kar »krona stvarjenja« ne zná;
Šumíte, brenčíte,
Razumne rojenke Boga!
Hitíte in cvetke mi vse oberite,
S strdjó vé satovje pa vse napolnite;
A — záse!
Bog cvet je vsadil, da čebela se pase. —
Kraljice s kraljico bílé bi vse vred,
Samo če kraljičin bí srebale med.
Lepó je pač biti ponosna kraljica; —
A človek vam tat je in mati — tatica ...
Ljudem ne kraljici medu ne dajájte,
Le záse strdi nabirajte!«

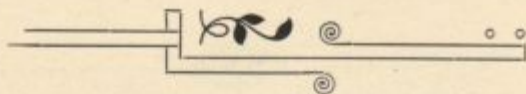
Govóril —
In prav sem pač stóril . . .
Voditelj sem jaz demokrat-socjalist,
Ne sebi na zgubo, pač sebi v korist;
Čebelicam rad pridigujem,
Še rajši sam sebe pa čujem
In se — občudujem!
A, glej, te čebelice
Pustile so celice —
Kakó ta poduk mi poslušajo,
Prihodnjo že srečo okušajo!
A kaj? pa čebele,
Li uk moj so k srcu si vzele?
Čuj, nekam preglasno šumé,
Prejezno brenčé!
Poslušam; — a kaj govoré?
»Človeče! kraljica vsem tukaj je mati,
Vse nas je rodila,
Naj dolgo še zdrava bi bila!
Najboljše strdí me ji hočemo brati!
Pri nas vlada red —
Mé tudi vživamo med;
Če vaši h pa kdó nas okrade,
Sevéda, ne gledamo rade.
Človeče! tja pojdi med svoje ljudi,
Nespametnik morda se kaj ,nauči'!«

In, aj, vse čebele
Od svoje zletele so cele,
Pustile vse ule,
Na mé so se vsule,
Od panjev debele
Odneseš sem bule . . .

Gorje!

Ti piki me še umoré!

XLIV.

Pri morji! Mlad ribič je k bregu
Poln bisernih školjk priveslál;
Odkod pa v njih biseri krasni?
Jaz nisem in ribič ni znal.

Učitelj moj stari pa v šoli,
Ki znan mu je slednji bil stvor,
Pojasnil pravljíčno-čaróbnó
Je biserja v školjkah izvòr:

»Ko v školjko kak pesek se vkrade,
Zareže ji rane ostré,
In biserje ran je obrastek,
To školjk so krvave solzé.«

Smehljaje poslušal sem v stolu,
Učitelju nisem verjél,
Da biserje raste iz boli;
Zdaj vére sem te se navzel:

Srcé mi je biserna školjka
Udarcev prepolna in ran;
A v njem pa iz rane mi slednje
Nov biser rodi se na dan.

XLV.

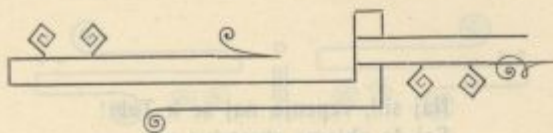
Nad mano kaj šumlja — frfrá?
Kedó na-mé letí z nebá?
Skoz jasnokrasni vzduh
Prileta danes sveti Duh,
Golobček bel, takó krasán,
Z nebá na svet poslán.
Prinesi vseh na-mé daróv,
Dodeli svoj mi blagoslov,
Ti glavo temno mi razsveti,
Daj mrzlo mi srcé ogreti,
Da bom prerójen in ves nov,
Daj svojih mi daróv!

A, prosim, lèti še naprej
Čez hribe in doline
Uboge moje domovine,
Uboštvo naše vse oglej!
Le leti, naglo leti
In pámet glavam vsem zanèti!

A v so resnico jim povéj! . . .
Spominjam se v potopu barke
Nesmrtne biblijske brodarke —
Od tega je več vekov let:
Nosila v sebi ves je svet.
Povsod povodenj,
Kot bil bi dan že sodenj!
Iz ladije golob zletí,
Vihar mirí se, ne bučí,
Že voda vpada
In zemlja stara spet bo mlada —
Na okno vdari trudni kljun,
Ni moči mu ubrati strun:
Saj kljun mu polen je mladik,
Aj, oljkinih rastlik!
Mladike té, té bilke
Mirú so bile pač znanilke
In jeze Božje tolažilke! —
Golob ti pravi, sveti Duh!
Ki naglo plavaš skozi vzduh,
Glej, oljka rase tu mi, glej!
S teh oljčnih vej
Mladik naj nekaj tu bi vzél
In krog odtód zletél vesel
Čez hribe in doline
Razprte moje domovine!

Srčno te prosim,
Saj tebe danes sem prejél
In tu te v srci nosim,
O vzprejmi nekaj tu mladik
In trosi krog za listom list,
Ki je pomladnje čist,
Podeli vsem miru sadik!
Naj nam razpòr izgine
Na čast
In rast
Razprte moje domovine!

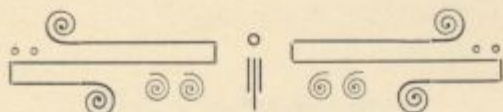

XLVI.

Kakó je Božji svet prostran,
Oj, zdi se mi brezmejen,
In krasen ta je velikán!
Moj duh lepote žejen
In to srcé,
Krasu neskončno žejno,
Ves čar stvarjenja vpíja v sé . . .
Kakó mu to je blagodejno!
A hip le mirne so željé. —
Vesoljstva kras si vpil je duh,
Ves širni svet srcé to malo; —
Kaj stvarstvo mu je dalo?
Vse zdaj se zdi mu ničén puh, —
Še prazno je srcé!
Ne, stvarstvo ni brezmejno,
Brezmejne naše so željé!
In to srcé
Brezmejno, vse krasóte žejno,
Brezmejni Ti na nebi,

Naj sili, vzpenja naj se k Tebi!
Saj če objame stvarstvo vse,
Željé se mu ne vpokojé —
Brez Tebe miren pač ne bom:
Saj ako vse primerjam Tebi,
Neskončni Stvarnik Ti na nebi,
Vse, vse je samo en — atom!

XLVII.

Zakaj srcé si táko vstvaril,
Neskončnosti mi Ti vladar?
Kar si darov mi Ti podaril,
Najzlejši ta mi Tvoj je dar.

Pač, kogar hočeš kaznovati,
Čutljivo vstváriš mu srcé,
Da v duše dno ga mora žgati
Najmanjše zlò in pa gorjé.

Oj, samodržec Ti tam gori,
Tvoj rek je trd, tvoj sklep je krut;
Srcé čutljivo to pretvòri,
Če ne, umòri v prsih čut!

Zdravnik pred mano čudotvoren!
,Videč, da boren si trpín,
Hčem biti v boli ti podporen,
Rešiti vseh te bolečin.'

In res me vse je rešil teže,
Izrezal mi srcé takoj,
Srcé čuteče, živo, sveže;
A tja nekak je vdel mi stroj.

Počasno stroj umetni teče,
Po njem pa mirna, mrzla kri;
Kjer nosi mnog srce čuteče,
Tak stroj imá nebroj ljudi.

Srcé pa prejšnje občutljivo
Zapri sem v mal, steklen zabój;
Še tam kipi, še tam je živo,
Ne loti nič se ga razkròj.

Kri goraka se po njem pretaka,
Drvi naprej sred ozkih mej,
Prepolna žilica je vsaka,
Kot bila v prsih je poprej.

Ko pa krvi nevsahli viri
Po strugi tesni krog tekó,
Srcé zdaj stiska se, zdaj širi,
Ko prej ní mirno in ne bo.

Ni v njem ugasnil žar ljubezni,
Zamrla ni nobena strast,
Ni vtihnil boj viharjev jezni,
Še vživa vso bridkost in slast.

Ko čuti srečnega človeka,
Veselo bije mu naprót;
A če trpina, — srčna reka
Potí krvavosolzen pot.

In vanj priroda vsa se vtiska:
Zvezdé in solnce, dan in noč,
In grom rohneči, ogenj bliska
Na njem izvaja silno moč.

Tu gledam — pristnožive slike! —
Stvarjenja bitij broj neštét,
Ljudi vse — male in »velike«, . . .
Srcé pač to je — v malem svet!

In to srcé je moje bilo!
Za tòp pa menjal sem ga stroj,
Zavrgel slednje sem čutilo,
Samó da kupim si pokoj.

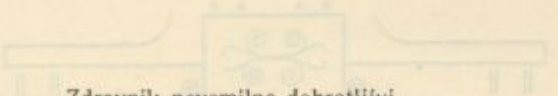
Pokoj? . . . Da, kakor na grobovih!
Ni bóli, ni solzá v očéh,
Ne čutim starih ran, ne novih,
Zamrl je jok, — a tudi smeh!

Nič več me nikedar ne gane,
Ne mržnja, ne ljubezni žar,
Enak si vedno stroj ostane,
Med živimi sem mrtva stvar.

Ni vneme, vzleta, koprnenja,
Ledén in len je stroja vtíp;
Brez bláženstva sem, brez trpljenja,
Nek živomrtev kamnat kip.

Ko v misli té se duh mi vglablja,
Sramú je, kèsa ves prevzet,
Ta grenki čút pa mi izvablja
Čez leta prve sólze spet . . .

Opròsti, oj nebó, oprosti,
Da zoper sklep sem tvoj mrmrál —
Saj kaznovan sem nadzadosti,
Ker človek nisem cel ostál.

Zdravnik nevsmilno-dobrotljivi,
Ta stroj-srcé — to ni za mé, . . .
Občutke prejšnje mi oživi,
In prejšnje vlóži mi srcé!

XLVIII.

Grozné nocij sem snival sanje,
Da sem umrl
In grob me temni je požrl
In čute vse nekdanje.
A ure vdar z visokih lin
Do groba hladnih globočin
Ta hipec je prodril,
In grob se stresel je, odprl . . .
Iz njega vstanem,
In gledam po grobovji znanem:
Vsi grobi se odpirajo,
Gosté pokopancev vrsté
Se po grobišči zbirajo
In vzdihujé, lijoč solzé
V kapelico hité.
Ne grem jaz s tovaršijo,
Pač sam tja v skromno zakristijo,
Ogrnjen tesno v mašni plašč
Ko na životu samorašč . . .

Cerkvenec stari prihití,
Ki stregel mi je prejšnje dni:
»Nbroj vas čaka tu ljudi,
Gospod, hitite,
Rešilno mašo jim beríte,
Za njé molíte!«

Pristopim, molim,
Noseč hladila ranjkih bolim,
Če že mogoč jim ni še spas.
Obrnem se: »Gospod Bog z vami,
Ki bivate že v grobni jami!«
Pozdravlja votli moj jih glas;
A vse molčí,
Odzdrava ni!
Oči pa v me imajo vprte
Oči kalné, globoko vdrte,
Nobeno nič se ne iskrí.
V obleki tisti vsi so vstali,
Ki v grob so znanci jim jo dali.
Ko prej več niso lica črte;
A vendar teh mi mnog je znan,
Ki čvrst je bil še prejšnji dan . . .
Nadaljevati mašo skušam,

Da mir izprosil tem bi dušam.
Čem bliže je povzdigovanje,
Bolj črte lic so ko nekdanje,
Bolj jim oči oživlja svit;
Čez polt prozorno pa razlit
Je nade blagodejen žar . . .
Pač dolga ta je moja maša,
Ko prej nikdár;
Z očmi mrlič mrliča vpraša:
»Zakaj rešitev nam odlaša?«
A glas mi zvezan je in um,
Naprej mi moči ni . . .
Pa čuj, nek glas ko ure vdar!
Nastane hrum in šum
Mrtvaških trum:
Ta glas je v grob jim bil klicar,
In slednji dere na grobišče
Ter prostor svoj poišče. —

Kaj znova v linah se glasi?
Menda ne bije polnoči?!
Zdaj zdramim se, se oživim
Od groze ves potan, zasopel;
A v groba dnu se ne mrazim,

Tu v gorki postelji ležim,
Objemlje zrak me mehkotopel —
Po udih živa teče kri,
Skoz okno solnce se blešči . . .
Cerkvenec tu, — mašavat kliče
Za žive zdaj, ne za mrliče.

XLIX.

Škrat.

Pa gnal je včera čedo vaško
Pastir občinski v »valovščak«,
Na pašo pusto, siromaško;
Kraj drči skalni je enak.

Govedo vrblje tam obira
In kak med grobljo trave šop;
Na pašnik sočni se ozira,
A prepovedan ji je vstóp.

Pastir je star in snén čezmerno,
Saj rano vstaja dan na dan;
A vendar čedo čuva verno,
Kar moč, se spancu stavi v bran . . .

Pol spi; . . . a dečko v beli halji,
Z rudečo čepico pokrit
Pač čedo mu vabeč oddalji —
»Ha, škratelj je ta dečko zvit!«

Zavpil bi mož — zastonj ves trud jel —
Bi planil kvišku, — proč je moč:
Glas nem je, mrtvi so mu udje,
Oči zapre mu temna noč . . .

Že mrak! Mož zdrami se, — kje čeda?
Nikjer sledú, nikjer glasú;
Povsod preišče, vse pregleda, —
A sam, oh, mora sam domú.

Ves poten naš črednik že pozno
Prisope plah v domačo vás,
Novico koj razširi grozno
Njegov še trepečoči glas.

Vsa vas proč od večerje plane
In čedo drago gre iskat,
Ki jo na pašnike neznane
Je zvalil ta poredni škrát.

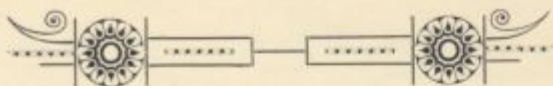
Ob gozdu, glej, se čeda pase,
Tam travnik čakal je gostóv,
Tam trava gosta, sočna rase,
Ne sili čeda nič domóv.

Škrat za grmovjem pa je prežal
Noseč bel jopič, čepič rus,
Pa v gozd hité ljudem se režal,
Ker mu tako je vspel poskus.

Ljudje domov so čedo gnali,
Edini, dragi svoj zaklád;
Bogu pa hvalo so dajali,
Da škrat ni gnal je nad propád. —

A v meni misel se poraja,
Da škratelj čede ní odgnal:
Šla sama je, kjer paša slaja,
Dočim črednik je speč ležal.

L.

Divna noč!

Zatonila luč je dneva,
Zvezd nebroj in luna seva —
Božjo slavo razodeva,
Božjo moč.

Ne en dih!

Ne en list ne zatrepeče,
Mirno v srebru se leskeče;
Ziblje stvarstvo sladko speče
Pôkoj tih . . .

Čuj, pa z višin

Divni nakrat zadonijo glasovi —
To pač skrivnostni zvonovi
Rajskih so lin.

Angeli tam

Z zvezdami vsemi ubrano zvonijo,
Jasnih svetov harmonijo
Javljajo nam.

Čujem ta glas,
V slasti nadzemeljski duša mi plava,
Stvarstvo in stvarnika duh občudava,
Moč nju in kras.

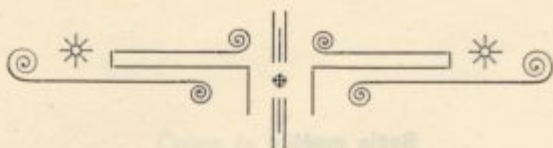
Vrhu svetóv
Večni se krog blagohotno ozira,
Roke čez meje svetov razprostira
Za blagoslov.

Polno srcé
Svéte noči razumé harmonijo,
Srčne solzé se v očeh mi bliščijo,
V sólzah — zvezdé.

Borni jaz stvor
Blažen sem tu na čarobni samoti;
Vendar srcá domotožje se loti:
»Vzplavam naj gor!«

Car svetov
Z migom zniža zvezd okrožje,
Dvigne zemljo, svoje vznožje; —
Čutim slast že bliže Božje,
Dih Njegov.

Božja moč!
Ko da sem na neba pragi,
Čuti vnemajo me blagi:
Vsem vam, dragi in nedragi,
Lahko noč!

LI.

(Prijatelju Andreju Kraglju.)

Kaj ne privadil bi se grobom!
Vsak dan odprè kater se nov,
In kak trpin, v sorodu z Jobom,
S tujine vrne se domov.

Že redka, gosta prej, je četa,
Ki v njej je mnog bojniè bil èvrst;
Mì — ranjenci za prava sveta,
A druge krije èrna prst.

Ti tudi si odplul pred nami
Iz krajev zmot, laži, prevár; —
Teló spi mirno v grobni jami,
Duh gori blažen bo vsekdár . . .

Življenje mérjeno le kratko
Ti bilo je ko zimski dan —
Ta dan ni tekel vedno gladko,
Bil manj je topel ko hladán.

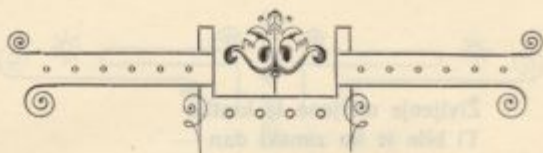
A eno solnce je sijalo
Ti v žitja temni predvečer,
Ti luč, gorkoto je dajalo,
Nesmrtno solnce to — Homer!

Sluteč že noč to del vseh delo
Slovénil spešno si, moj drug;
A jedva nam podal si celo,
Od nas si šel — ne brez zaslug.

Prerano si odšel pred nami,
Prej gost, bolj redek naš je broj, —
V deželo solnčno nad zvezdami
Nas vabiš, kličeš za sebjó.

Kaj torej plašil bi se smrti?
Saj ta nam svet odprè ves nov:
Skoz grob odprti, spet zaprti
Se v carstvu združimo duhóv.

LII.

(Spovednici.)

Kakó si prej krasil dobrovo,
Ti tesni stan, — kdaj trden hrast,
V nebó moléč košato glavo,
Na moč ponosen in na rast!

Poslušal tam si glásno petje
Veselih ptičkov dan na dan,
Dajal si varno jim zavetje,
Ko tulil je vihar grozán.

In potnik za vročine hude
Je s ceste krenil mnogokrat,
In sile nove v trudne ude
Mu sence tvoje vлил je hlad.

Nebá te rosa je kropila,
Grel solnca Božjega te žar; —
A vila i neviht je sila,
Zadel te mnog je groma vdar.

A ni vihár te mogel streti,
Stal neupognjen si junak,
Le rasla tvoja moč je z leti,
Bil višji, lepši dan si vsak . . .

Prišel ti pa nad korenike
Z ostró sekiro je tesár,
Zdaj konec je moči in dike,
Zelèn ne bodeš več nikdar.

Zdaj mrtev si! — Ne, mrtev nesi!
Življenje višje zdaj živiš,
Kot živel si ga v hladnem lesi, —
Živiš in žitje nam deliš.

Glej, krasno, vzvišeno usodo
Prisodil ti nebá je cár, —
Le v čast in srečo, ne v nezgodo,
Podrl te v gozdu je drvár.

Res gol si, suh, povsem okleščen,
Tesan in nizek zdaj si stan;
Na kraj pa svet si zdaj nameščen,
Iskán boš tu in spoštovan.

Tu tiha zdaj si spovednica,
Kot mala zdiš se strážnica,
Zavetnica si ti s poklica,
Mirilka in tolážnica.

Na te tu zrem in znova veje
Duhá na tebi zre okó,
In vse krog tebe je živeje,
Kot je v dobravi prej biló.

Premnog popotnik k tebi roma,
Ki pót ga vtrudil je in boj;
Pod streho nizko tega doma
Hladila najde src nebròj.

Tam čul si tresk in čul grmenje,
Tu grom pa slišiš med ljudmi;
Zverí tam slišal si rjojenje,
Divjanje čuješ tu strasti.

Pa če zverjad tu dušna rjove,
Če src razsaja divji piš —
Duševne ti miriš gromove
In src zverjad, strasti, krotiš.

Poznaš krivico in sleparstvo,
Zemljanov zmote vse izveš,
Zavist njih, mržnjo in kovarstvo;
A nič povedati ne smeš.

Kot nem ti moraš zdaj molčati,
In če grozi ti tisoč muk; —
Ti knjiga s sedmimi pečati,
Patron tvoj Janez Nepomuk! . . .

Neba te rosa več ne moči,
Kropí pa rosa te oči,
In vir solzâ, iz duše vroči,
Srce zljajšuje in hladí.

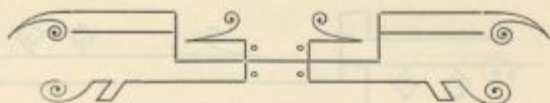
Tu solnce z neba ti ne sije
Kot nekdam ti glavó zlatèč;
A milost Božja žarke lije
Tu v dušo, teme vse podèč.

Če ptički ne, — krilatci Božji
Nad tabo radostno plujó,
In zroč očiščence na vznožji
»Na zemlji mir ljudém!« — pojó.

S to pesmo v duši tod odslóviljen
Zdaj dvomov prost in krivd in zmot
Popotnik čist, lohán, prenóviljen,
Vesel nadaljno meri pot.

Nazaj, oj hrast, si v gozd ne žéli,
Tu vsem nam pribežišče stoj,
Tolažbo, mir nam, srečo déli,
S tem véрно vrši nálog svoj!

In srca te slavila bodo
In blagoslavljala vsekdar!
To krasno, vzvišeno usodo
Odločil ti neba je car. —

LIII.

Ko Deva večna mati bila,
In Ti bi oče bil mi sam,
Prečist brez zemeljske primesi
Pač bil bi, dobro, dobro znam.

Zato pa mnogo vzel si ila,
Ko ta se vstvarjal je Adám —
»Živ bodi kip! duhóv obilo
Najblažjih v mislih še imam.

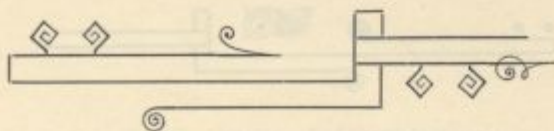
Vi angeli! zdaj peč zažgite,
Naj il se včisti, se strdí;
Kurite dobro in skrbite,
Da il čist pride iz peči.

Med il pa belo kakor srébro
V razbeljeno vložite peč
Še Evino čutljivo rebro,
Naj združi ogenj ju plamteč!

In vèn prišèl sem iz plamena
Napol možá in pol žené:
Adamova je možka glava,
Od Eve mehko pa srcé!

LIV.

Nedolžen otrok je v zibeli,
Sladko se nasmihaje, spal;
Krilatec Božji v halji beli
Pri zibki ko čuváj je stal.

Pridere satan, duh izdajski,
Na zibke levo stopi stran;
Podi, odganja duh ga rajski,
Odganja ga, pa oh, zamán.

»Moj mora biti ta — in bode,
Ko zmami ga vabljivi svet.« —
»Nikdár! Občuvam ga nezgode,
Za raj le ta je čisti cvet.«

Dé in zletí od zibke one;
A z drugom vrne se za čas, —
Ta nežno k detetu se sklone
In dahne v cvetni mu obráz.

Spi dete trdno . . . duh otročji
Pa k nebu plava prost okóv;
Med bratci v Božjem ta naročji
Zbudi kot angelček se nov. —

Nebožen otrok je v zibel,
Srečo se namizila spet;
Kraljice Božji v hiši
Pri zibel ko čuvši je stal.

Prisrčen znan, dan izdajski,
Na zibel levo stoji znan;
Boži, odganja duh ga izdajski,
Odganja ga, pa ob, znan.

«Moja mava bita — in dete,
Ko znanje ga vzbujal svet» —
«Hčišči! Odgovor ga ne gođa,
Za kaj je ta je čisti svet»

Da in zibel od zibel oar;
A z drugim vint se ta čas —
Ta nečno k detetu se zblone
In dajec v cvetni mu odraz.

LV.

Povest o čaróvnicah pravi:
Zgrbančen jim bil je obráz,
Razmršena griva na glavi,
Grdé, — a oblastne tačas.

Na metli v oblak so friele,
Ta bil je njih silni prestól,
Tam kóvale gromov so strele,
In točo so vsipale dol.

Ko v meglah, so v srcih mladine
Provzróčale vihre grozné,
In kuhale lečne rastline
Mameče glavó in srcé.

Kdor takih lečil se je služil,
Brez uma okrog je divjál,
S čaróvnicami se je družil
In sam je čarovnik postál.

Zato pa zažgite grmade,
Zgoré naj čarovnice té!
Kaj vidim? čarovnice mlade
Iz starih se stokrat rodé.

A bolj so té mlade opasne,
Ko stare čarovnice kdaj —
Ko Vile pogorske so krasne
Ogrnjene v bajni sijaj.

Njih bliski — oči so žareče;
A gromu ni sličen njih glas,
Na njih je vse sladkovabeče:
Lasjé in njih lice in stas.

Pijačo varijo omamno,
Ker lekov poznajo nebròj,
In mnoge vzibljó skor nevzdramno,
Točéč jim ljubezni napoj.

S tem lekom že mnogemu glavo
Zavile v oblak so teman,
Da pamet izgubil je zdravo
In svojih poznàl ni možgan.

»V plamen i čarovnice mlade!« —
Čemu ta potratni požar?
Saj same so žive grmade,
Njih ogenj je žgoči njih čar!

Stoteren plamen iz njih šviga,
Iz src? Bolj iz iskrih oči;
Nje same le redkoma vžiga,
Ta ogenj nevaren njim ni.

Po drugih le šviga in liže
Oči in pa srca njih žar;
Varuj njih opasne se bliže,
In v sé ne zaupaj nikar!

Če svêta pa slušati nečeš,
Krog njih se ko vešča vrtiš,
Gotovo se v živo opečeš,
Če v ognji celó ne zgoriš. —

LVI.

Ko pesniška Vila priplava nad mé,
Krasoto jaz nje občudujem strmé,
Lepoti pozemeljski vsej odmrjém,
Zaprem si oči, jih na znotraj uprém, —
In nëba ne vidim, ne vidim zemljé.
Ko v temen zastòr
Zavito nebó je tam gor;
A v glavi se nov mi odpira obzòr,
In zvézde, pri zročih očéh mi temné,
Krasnó pri zaprtih mi zdaj zabliščé:
Pri zvézdici zvezda mi miga —
A kdo jih prižiga?
Luč večna — srcé!
Kako se množé!
Sè svojega jaz pa nebá,
Z obzorja srcá in duhá
Najlepše Vam zvezde izbiram; —
A žalosten nánje sedaj se oziram:

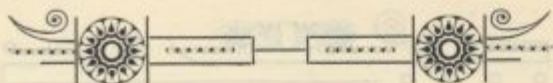
Kje kras je njih prejšnji in čar?
Zvezde li so moje to mar?
Pač so! . . . a najlepše zvezde,
Če taknejo jih se človeške roké,
Svetlobe, krasote nadpol izgubé!

LVII.

Mar res je tu konec življenja?
Ne, tukaj življenje šele se začinja!
In tukaj ni grob,
In tukaj ni bil naš pokop;
Ne truga,
Zibelka tu naša je druga:
Zaziblje v tej zibki nas Bog,
Da zabimo dneve trpljenja,
Težav in nadlog.
Oj, truge so nam le zibelke mirú,
Zibelke vstajenja!
Odmrli svetú
Spočijmo se hipov nekoliko tu;
Na dan prebujenja
Pa srečni vzletimo v naročje Bogú!

LVIII.

Umreti? Ne, le še živeti,
Še treba krepkih mož na sveti!
Bog milijardno moč mi daj,
Nad zemljo vso orjak naj vzrasem,
Naj hipov nekaj brez srcá sem; —
A ví mi vranca osedlajte,
Vsesveten meč mi v róko dajte
Za vsemorilen zamahljáj,
Da se nad svetom podlim spasem.
Ljudem vsem bódi vrat le en,
(Kot želel tist je rimski car,)
Da maščevalec ta jeklén
Na en ga sam odseče vdar! . . .
A ne! — oj Bože moj, nikár
Ne spolni grózne mi željé;
A ne odreci prošnje té:
Vsem eno blago daj srcé!

LIX.

Pač videl zvezd sem brez števila,
Kresnic ivanskih in pa vešč;
Krasno se vsaka je svetila,
Soditi pa sem bil nevešč.

Svetlobo slednjo jaz sem ljubil,
Svetlobo dné, mrakú, nočí, —
Zaslepljen skoro vid sem zgubil,
A kdo ga včasi ne zgubi?

Zdaj vid se vrača, z njim spoznanje:
Kresnice, vešče, — kaj ve, kaj?
In zvezde, ljúbljenke nekdanje?
Solnc pravih gledam zdaj sijaj!

Ve zvezde svetile le v nóči,
Zažgè in pa vgasí vas noč;
Ko z zorom jasni dan napoči,
Ve ob svetlobo ste in moč.

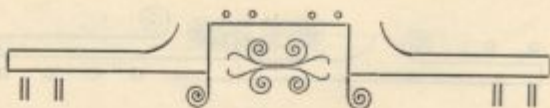

In ve kresnice? Žar imate
Iz isker naših le kresóv,
In mnogemu se zdite zlate,
A z onih niste ve svetóv.

In vešče ve plamenoješče,
Ve vabite ljudi v tolmun,
In zvabite pač vanj nevešče;
A všel vam je vbiralec strun.

Kresnice, vešče in zvezdíce,
Vaš žar vabljiv je, a minljív: —
Mamljiv pač za očí zeníce,
A duši malo tolažljív.

Dve solnci zre okó zavzeto,
Ki mi ne vgasneta nikdár:
Resnice solnce — pismo sveto,
A drugo — poezije čar . . .

LX.

Liro vidim, ktera seza
Iz peklà skoz svet v nebó, —
Med tem trojim tesna zveza,
Čudom gledam čudo to.

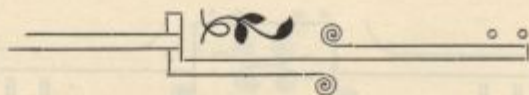
Strune so ji solnčni traki,
Dol spod neba padajoč,
Vmes ob struni liže vsaki
Žar iz pekla švigajoč.

Desna struna divno peva,
— Aj, iz nje odmeva raj!
Strastna je, pošastna leva:
Kletev, jok je nje brenkljáj.

Srednja pa od té je zemlje,
Bije v njo ves zemski dol;
Pesmi svoje ta zajemlje
Z néba pol in s pekla pol.

Ko vse tri pa oglasé se,
Spev veseljstva z njih doní;
Duh slasti se, groze trese,
Ali harmonije — ni.

Svet, nebó in pekel svira
Na prečudne strune té —
Oj ti lira, oj ti lira,
Ti človeško si srcé!

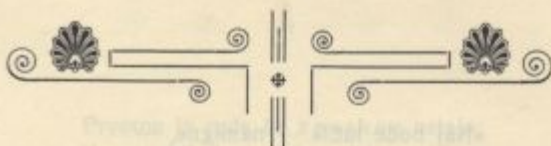
LXI.

Sem dol na to puščo me On je zabrusil,
Ki moč nerazrušno imá;
Tu muke sem čutil peklá in svetá —
In slasti nebá?
Ne, tega nič nisem okusil! . . .
Dovolj je gorjá!
Usodi sovražni jaz moram uteči
In zemeljska tukaj nebesa doseči,
Naj romam, če treba, do konca svetá.
Le naglo v deželo, kjer séverni sneg
Brez praha, brez peg
Netaknjen od vekov leží; —
A bôli ves led mi in sneg ne shladí.
Usoda podí me v kraj drug,
Na topli dol jug. —
Glej, oljke, oranže, citrone
Krajíne okrašajo one;
Le kazen pa kras ta njihóv je za mé:
Še bolj med to srečo me rane skelé,

Skoz raj ta trpinu se besi reže . . .
Tu libanske cedre, tu palme
Ponosno dvigujejo čalme;
A dale so senco, ne srcu hladú . . .
Vseh zvezd na obzorji blestél mi je žar,
Vse zemlje deklet ogledaval sem čar;
A v duši mi to ni razgnalo mrakú,
Ni záme je sreče, nikjer ni mirú!
Prignál me brezup je do zemeljskih mej,
Nazaj več ne maram, ne morem naprej. —
Na sivo pečino sem tu prikován
Kot nov Prometej:
Nad mano kragulji, krog mene pa besi
Ključó me pri živem telesi,
Mesarijo noč me in dan,
Ni šteti mogoče več ran.
Ves pekel in svet me je trl,
Pod mukami temi sem smrtno se vtrudil,
Na tla sem se zgrudil,
A nisem — umrl!
Stoletja tu vical,
— Hip drugim se zdí! —
Rešitelja klical,
Rešitelja ní . . .
Prihaja!

Svetál je, — pač ta je iz raja:
Ljubezen iz njega gorí,
In roko podporno, mučencu, mi daja,
Življenje budí mi, krepčá mi moči;
Skoz jasni obzor
Me nese navzgor, —
Tu rajski že zlati je dvor!
Smehljaje mi okence malo odprè,
Nebeško divoto vso duh mi zazrè
Ni moglo ubiti svetá me gorjé,
Prenesel ga duh je, prebilo srce,
Ne pekel, ne svet me ni strl; —
En hipec samó pa v nebesa sem zrl
In blaženstva bodem umrl!
Bil srečen en hip sem, — dovolj li to ni?
Mar bitje tam doli nesrečno
Naj blaženstvo toliko vživa tu večno?
Če vse je gorjé pretrpelo svetá,
Zanj preveč en žarek, en hip je nebá!

LXII.

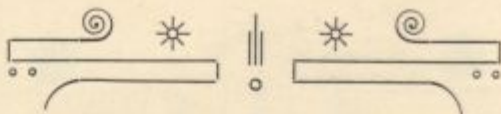
Vesoljstva káos velikansk —
Nemirno vrenje in kipenje,
In hrum in šum in blisk, grmenje,
Vrvèž, metèž neznansk!
A kaos stvarstva je zametek,
Osnutek, ótek in — zvršetek.
Neskladna, nedoumna zmés!
V njej vse podobno v peči rudi,
Ko viliti zvon zvonár, se trudi.
Žari, žehtí, vrví ta zmes, —
V njej svet, nebó in pekla bes,
In — človek tudi! . . .
Zmes čista, . . . tih vrvenja hrup,
Le naglo zmes to vso v kalup!
V kalup? V kalupov milijone
Nikdó ne zlije zmési one!
A On?
Čemù kalupi mu za bron?

»Naj bode luč!« — namigne, —
In vsa ta zmes nakrät se dvigne,
Oživljena v vesoljstvo švigne . . .
In, glej, brez vlivánja nešteto oblik,
Pri sličnosti vsej mirijáde razlik!
Šest dni iz oprôščene zmesi
Kot iskre ogromne o kresi
Kipovi orjaški v vesoljstvo leté —
Kakó se nebeško žaré!
Nešteti, neskončni obzorja svetovi
Nakrat zablišcé . . .
In ptički za lét se že godni valé,
In grmi sadé se in drevje, cvetovi,
In ribice plavajo v reke, v morjé, —
In druge vse zemlje stvari
Ta zmes nezavestnozavestno rodi,
Kot On ji velí!
A mi?
Vobražena vsa že prvotna je zmés,
Za nas pa ljudi
Mar res
Več nimaš Ti nič kipotvorne snovi?
Mar vedno nevidni duhovi
Naj plavamo tu med svetovi?
»Pač nekaj — pa malo! —

Prvotne je rude še zgorkov ostalo;
Na zgorkih še nekaj se isker žari, —
To um »nadbožanski« vaš bo — se mi zdi.«
Iz zgorkov teh konec pa šestega dneva
Ponosno skočila Adám sta in Eva . . .
No! njiju »ponižni« otroci smo mi,
Ki misel nam »skromna« možgane vrti,
Da krona smo stvarstva kraljéva! —

LXIII.

Bil v raji sem, duh med duhovi,
Med zadnjimi najzadnji duh;
Pa vendar angelski glasovi
I meni bili so na sluh.

Vse Kerubinov spev pretresa
Iz grl in strun jim rajsko vroč;
Zamaknjena so vsa nebesa
Visoko pesem to čujoč.

Jaz tudi petje to poslušam —
Kako božanstveno doni!
In tiho z njimi peti skušam
Ko ptič, ki petja večč še ni.

»Že znam!« — in tu, glej, zlata lira!
Med angelov se vrinem zbôr; —
Ko pesem najkrasnejšo vbira,
Krepkó v njihov udarim kor.

Omolkne petje Kerubinov,
Omračen je nebés sijaj —
»Kdo takih tû se drzne činov?
Oholež pokorí se naj!«

Iz neba ven me angel vrže,
Ko v rokah liro še držim;
Ž nje strune košček se odtrže,
In s tem na zemljo priletim.

Pod slamnato sem padel streho
Prej srečen ves in blažen duh;
Spev rajski skrunil sem s pregreho,
Zdaj pokorím se za napuh.

A tudi tu mi je v spomini
Nebeški Kerubinov spev, —
Tolaži tu me v solz dolini,
Čprav odmeva le odmev.

Na liro svojo košček strune,
Iz nêba vzete, sem pripél;
Ni rajskih več! Kod poleg une
Pa druge strune bom si vzél?

Le košček strune od nebá je,
Vse druge so od zemlje té,
In ona šibek glas le daje,
A té krepkeje mi doné.

Saj rad iz rajskega le vira
Zajemal pesmi bi vsekdar;
A mešana je moja lira,
Kot moč je, vbiram jo strunár.

Čemu pa tudi bi se mučil?
Kot znajo, strune naj pojó!
Če gôri nisem se izučil,
Kdo tukaj me naučil bo?!

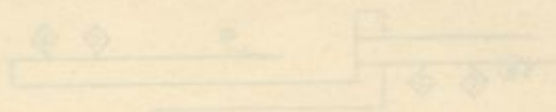

LXIV.

Li glava mi rakev je, ali je panj?
Kaj notri šumi,
Kaj notri brenči?
Na dan,
Ti rojec še svetu neznan!
Če glava je rakev, pa v njej so grobovi!
Iz gróbov duhovi
Na sodnji li silijo dan?
Če panj je, — iz njega čebele
Zleteti želijo vesele:
Sedaj saj ves svet
En sam le je cvet!
A glava ni krsta, čebelni ni panj,
Ne krsta vsakdanja in panj ne vsakdanj —
Kaj neki pa vendar bo to?
O Kronosu ve še med nami kedo:
Bolela nekdanj ga je glava hudó,
Od bóli lobanja mu počí,

Iz nje pa ven skoči
Ponosna mu hčerica Παλλας Αθηνη,
Bliščeča v duhá se orožji:
Ni vstvarilo níkdar nebó
Divotne takó
Ne déklice in pa ne žene
Podobne tej hčerici božji
In pa je ne vstvari nobene —
To »krona« je stvarstva za Krona biló!
Kot otca božanstev pradavne je dni,
Neznosno me glava boli
In v njej mi ko v panji šumi . . .
Kaj tam se godí?!

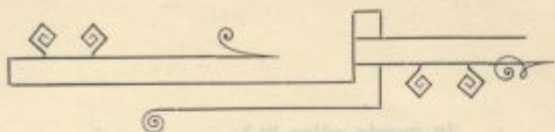
Aj, kaj se zgodilo je? — mar se mi sanja?
Odprla se, glej, je nad čelom lobanja —
In kaj iz kipečih možgán
Na jasni zletelo je dan? —
Nikakor božánstvena Παλλας Αθηνη,
Predsmrtnice té le — polmrtve rojéne!

POGREBNICE.

Drugačje je — svetilo,
Ker svetilo, da se svetilo
In svet se postopilo,
Todaž človek stane svetilo svet
Metvelaj svet svet,
In svet, da svetilo svet svet
Svet svet svet svet — svet svet

In svet svet svet svet
In svet svet svet svet
In svet svet svet svet

I.

Li res sem že umrl,
Oči na vek zapri?
Ni morda to le spanje?
A v spanji razne bodo sanje.
Tu notri v mirni »trugi«
Enaki spim ko drugi —
Le pokrôv njen
Drugačen je — steklén,
Ker mením, da le spim
In spet se prebudim; —
Tedaj skoz steklo motril svet
Mrtvaški bom odet,
In prej, ko denejo me v grob
Smejé bom gledal — svoj pokop! . . .

II.

In res ljudje, menéč,
Da mrtev sem, ne speč,
Me hodijo kropít —

In morda sólze lit?
Na mizi mala tam posoda,
V njej blagoslovljena je voda,
A v vodi oljčna veja z »hriba«,
In ž njo kropé
Me trume zdaj gosté —
Jaz pa ležim brez giba;
A moj pogléd je spet odprt,
Le spal sem, ní me vzela smrt.
Oko obrnem krog in krog
In znan kropilec mi je mnog;
Nikjer pa ne opazim bóli,
Nikdó zamé ne moli.

III.

Dva dni že menda zopet spim,
A spet se prebudim,
Kaj to je? neko petje
Zveni v tihotno mi zavetje, —
Kaj na uhó mi bije?
»Oj blagor mu, ki se spočije,
Ki v tihi zemlji v Bogu spí!«
Prekrasno, bravo, pevci vi!
Prišel moj čas pa zdaj še ni!

Jaz pel sem tó ne le enkrát,
Še v krsti jo poslušam rad; —
A pevci so zvršili,
Kakó so zadovoljni bili!
Zvršivši, čul sem, to so deli:
»Kakó lepó smo mu zapeli!«

IV.

Na vozu že je krsta,
Za njim pa spremljevalcev vrsta
Koraka za menoj, —
Že v cerkvi! — Svet, zdaj Bog s teboj!
Čuj! »Libera«: »v obilosti
Otmi me svoje milosti!«
Konjičkov par pa nestrpljivo
S kopiti grebe, stresa grivo —
Obá ogrnjena sta v žalost,
O, ljudstva tí budalost!
Enako je s prijatelji
Po meni žalovatelji
Do groba spremljevatelji —
Do groba? — Že od cérkve proč
Nekteri, glej, domov hité
Z obleko črno žalujoč; —

A kje srcé,
 Kje so prijateljske solzé? —
 Naprej gor na grobove! . . .
 »Slovenske dol trakove«
 Ukaz županstva se glasi
 In kar županstvo ji velí,
 To straža mestna koj zvrši;
 Za delo to je čvrsta:
 Oropana je krsta!
 Naprej, naprej
 Se voz pomiče,
 Tja med mrličé,
 Kjer bo ločitev za vselej . . .
 Že voz je zunaj mesta;
 Prijatli skoro vsi nazaj
 Jo krenejo sedaj;
 Bojé se grobnih mej —
 V življenje spet jih pelje cesta. — —

V.

Na grobih smo sedaj,
 Prijatli vsi hité nazaj,
 Pogrebci tu stojé edini,
 Da izročé me grobni tmíni.

Že spuščajo me dol,
Kjer neha slednja žal in bol,
Že spuščajo me v globočino,
Bodočo mojo domovino;
A vtrže se jim vrv —
Zastonj si čakal črv!
In šklink! pokrov razbit!
In jaz docela se vzbudim
In spet živim
In krsto vso odprem,
Da znova gledam solnčni svit,
Se kvišku vzpnem;
Saj tema grobne jame
Ni zdaj še záme.
Pogrebci — okamneli kipi! —
Me živega videč
V me zró strmeč;
A jaz pa v hipi
Obleko mašno preč,
In mašno srajco in plašč mašni
Na grobu tu pustim
Ko znamenje vstajenja
In novega življenja.
In znad grobov bežim
Po cesti prašni

Ko breztelesen duh.
Hitim, letim . . .
Že bije mi na sluh
Glušechi mestni hrum in šum,
Že zrem vrvenje mestnih trum . . .
Kam zdaj? Gor k oni pač dvorani,
Kjer so prijatli moji zbrani
In meni pijejo v proslavje,
A sebi pa na zdravje — — —
Dveri odprem,
Na pragu pa ostanem
In se ne ganem —
Le krog po znancih se ozrem
In oni tudi mene vzró
In strepečó.
Že nesli čaše so do ust,
A zdaj čeljust jim ob čeljust
Groznó šklepeče,
In čaše polne, se peneče,
Vsi hkrati odložé
In iz gostilne odbežé.
Ostal sem sam!
Prinesti si krepčala dam:
Dva dneva nisem jedel, pil,
Kaj gladen, žejen bi ne bil!?

Požir strastán, grízljàj slastán!
Prenòvljen vès in okrepčan
Prav ko krilat hitim domov
Ubeglec z žalostnih grobòv. —

VI.

Domá! »Zdaj dol opravo grobno,
Mrtvaške čeveljčke, talár!
To zdaj ni več za té spodobno,
Ko spet si živa stvar:
Drugačna vse obleka
Gre za živečega človeka!«
In haljo grobno slekel sem
In prejšnje vse oblekel sem . . .
Že pada temni mrak,
Kam krenem naj korak?
Tja, kjer se znanci zbirajo
In smešnice razdirajo.
Že sredi veže
Nabavim si pijače sveže
In nesem jo v sobano sam,
Sred nje pa ž njo se okrepčam,
Da znanci se ne vstrašijo,
Ko prej se ne preplašijo;

In k stranski sedem mizi,
Toda prijatlom blizi . . .
Na mé poglede mečejo
In med seboj šepečejo:
»To on je! Le nekàm bolj suh,
Pa jé in pije, pač ni duh!
Li Ti si res?« — »Da, jaz,
In rad bi stopil spet med vas!«
In stoli se razmičejo
In v družbo me pokličejo.
Kako so me veseli
Med sé vzprejeli!
»Kako je bilo nam povej!«
Povem — in spet smo si ko prej —
In s čašami in z vrči
Vsa družba z mano trči . . .

VII.

Ko dan pa bode res napočil,
Da tu na veke bom zaspal
In truplo zemlji tej izročil,
Sodniku dušo pa oddal
In tam pred sodnjim stolom stal
Ves trepečóč

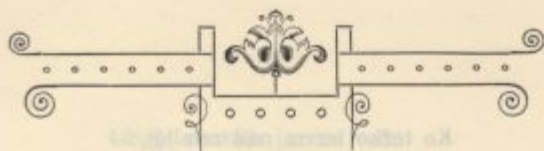
Zaradi zmot,
Ki skoz življenja pot
Spremljáte, oh, so me nekoč; —
Stal bodem tam pač trepečoč,
A tudi trdno upajoč,
Da tam ne bom propal,
Če Bog kaj zlih je del mi vpisal,
Saj z dobrimi sem jih izbrisal! —
A vam prijateljem z višav
Poslál bom mnog iskrén pozdrav
Proséč: oj duše plemenite,
Nikar za mano ne solzíte,
Spomin pa blag mi ohranite!

Zdaj greš tje polnosti,
Zivljenja polnosti
Odrad!

POSMRTNICE.

Zivljenja gre polnosti
Pripravljen sem na dolgo pot
V zemico dom in doma svetlo,
A kdo mi vrta podeti,
In kdo dovolj ima da smrti?
Oh, težko breme
Mi stare vitanja teme,
Mogoče bo ti gor odrad?
To težko breme
Mogoče pomeni raj ali ti,
Ki nocem nisi jih vedel,
Pozaj si, verna moja Vila,
Na tvoj svet mi svojo kila.

I.

Zdaj ura bije polnoči,
Življenja polnoči . . .
Odtod!
Zdaj dom dobim si kje drugod, —
Odloga ni:
Življenja ura polnoči!
Pripravljen sem na dolgo pot
V resnice dom iz doma zmot;
A kdo mi krila podeli,
In kdo dovolj jim da moči?
Oh, težko breme
Mi staro vklanja teme, —
Mogoče bo li gor odtod?
To težko breme
Nepetih pesem roj si ti,
Ki moram nesti jih sebój,
Podaj ti, verna moja Vila,
Na oni svet mi svoja krila,

Ko težko lezem nad zemljój, —
Oj dvigni me iz solz doline
Na večnojasne visočine!
Potem pa, svet, oj Bog s teboj,
In s tabo, Vila lahkokrila,
Ki nisi še me zapustila,
Oj Bog s teboj!

II.

Oj hvala tebi, Vila, hvala,
Ki sem celó si me spremljala . . .
Aj, jasne, krasne te višave
Kraj moje li so očetnjave?
Tu rajska pač so vrata,
Glej, krog in krog so zlata! . . .
Odlóžil težko breme sem,
Povesil trudno teme sem
In pevska moja Vila
Na svet se znova je spustila:
Saj Vil pač treba je ljudém,
Ko žarkov solnčnih je očém; —
A Božja tu so vrata
Skovana vsa iz zlata!
Potrkati li nánja smem?

Ubogi smrtnik jaz ne vem.
Na vratih zlat pa vidim ključ
In skozi rajska seva luč, —
Potrkati li smem?
Ne vem, ne vem, ne vem; —
Povsod potrebni pa prosjak
Na vrata vsa potrka vsak,
Če se odprè in če se ne,
Na duri druge trkat gré.

III.

Potrkat se vendar sme!
Odprè li se, ne vem, kdo vé?
Odpre mi sveti Peter sam
In prosim: »Mal mi kótič daj,
Naj tu se odpočijem zdaj:
Glej, težko breme tu imam
Nepetih pesem,
Ki doli še izpel jih nesem;
A tu med Serafini
In tu med Kerubini
Še lepših se naučil bom
In dol poslal jih na svoj dom.«

IV.

»Ti nisi še za nas:
 Tam doli si zapravljal čas!
 Le prej še v vice,
 Saj znane te so ti temnice!«
 »Ne! dosti doli vical sem!«
 Ključarju koj zaklical sem,
 In ko sem to izrekel,
 Spred raja sem odtekel
 Nad večno tist goreči pekel.
 »Odprite,
 Tja noter me vzemite!«
 In satan črn, ves okajèn
 Pridvigne glavo ven . . .
 »Ne! tí za nas si prepobožen,
 In ljud, ki zdaj mi je podložen,
 Ti ves mi spreobrnil boš,
 Oj ti za nas presveti mož!
 Kje moje bo potem kraljestvo,
 Podzemeljsko nebestvo?«
 In — lop!
 Zaprè peklenski mi zaklop . . .
 A kam sedaj?
 Na svet ne vrnem se nazaj, —

Spet pred nebeška vrata,
Ki sevajo vsa zlata.
»Ključar! tu mesta mi ne daš,
Kaj stranskih sôb li še imaš,
Kjer bivali so kdaj očaki,
Ti starodavni poštenjaki,
Kjer deca zdaj nekrščena
Je trumoma razvrščena?
Tam petje Serafinov
In godbo Kerubinov
Iz dalje daljne vsaj
Poslušam naj!
Iz dalje zrem naj solnčni soj,
Oj bodi vsmiljen tí z menoj!
Pač kótič kak še kje imaš,
Da lahko meni ga oddaš?!«
»Imam!
In naglo ti ga dam . . .
Tam notri velik biva mož,
Ti hitro zapoznàl ga boš;
A takega še tisoč let
Ne da vam spet slovenski svet!«

V.

»Slovenci čudni ste ljudjé,
 Kar vas je, vsak v nebesa smé;
 A trdi Nemeč, zviti Lah
 Le redko stopi na moj prag;
 A kdo nebeške ključe
 Za vas naj vedno suče?
 Naj bo! Saj rajski sem ključar, —
 Zamudil službo? Še nikdár!
 Vrtar nebeški zvest sem jaz,
 Brez vas pa — kak grozán dolg čas!
 Rad ključe vam obračal bom,
 Trpljenje z rajem plačal bom;
 Saj doli ste trpeli
 Do rakve od zibeli . . .
 Rad za Slovence sučem ključ,
 Prižigam rad jim rajsko luč;
 A tebi zdaj še ne, še ne, —
 Tu noter stopi le!»

VI.

Tedaj pa noter s tole vrečo,
 S to mojo zemeljsko nesrečo:
 V njej pol je žolča, žáli pol,

Radosti nič, le sama bol!
To vse sem moral gor prnesti,
Ko solzni sem zapûstil dol
In vreče nisem smel iztresti.
Kako težko je bilo nesti
To vrečo polno pesem,
Ki lenec jih izpel še nesem.
Dobi li tukaj kak se kot,
Da potniku po dolgem trudi
Spočijejo se šibki udi?
No, kot se kter dobi povsód,
Če ne drugjé — na trdi grudi . . .
Na tla! bilà je težka pot!
Kje sem? Prostrana
Pred mano steza se dvorana;
A zdi se mi — prenizka —
Glej, sred sobane mala mizka,
Na njej le šibka luč brlí;
Na mizi pa ogromna knjiga,
Iz njé za iskro iskra šviga
In svit njihov žari, blestí
Bolj, nego luč na mizi. —
Pristopim blizi:
Za knjigo znan mi mož sedi —
»Oj Ti Preširen?!

Naš pesnik vseizviren!
 Bil doli vedno si nemiren,
 Počitka li še tu ti ni?«
 »Ne, ni ga,
 Doklèr ne bo ta polna knjiga!
 Rad pisal bi, rad pisal bi
 In črke ne izbrisal bi, —
 Čemu pa delo to,
 Ki sicer nič mi ni težkó?
 Mordà za spomenik kamnit,
 Ki ruši tam nekje se v Kranji
 In mi zavida svet ga zdajnji?
 Njih svit, se vé, je vekovit:
 Jaz vešča — oni solnčni svit!
 Morda za kip v Ljubljani,
 Ki ga lijó že od predlani
 Rudarji vsi slovenstva zbrani?
 Čemu? Moj kip je davno vlit, —
 Droban je, — ali vekovit!
 Ko kip ta gledam, mi je žal,
 A to prepozno sem spoznàl:
 Zakopal bil sem rajski dar
 Ko tì!
 Zató nebeški gospodar,
 Me semkaj je zaprl,

Ko doli sem umrl . . .
Enako tebi se godí,
Duševni moj sorodnik ti!
In sodba Božja dé mi tó:
»Poprej ne moreš ti v nebó,
Dokler še zadnji knjige list
Bo nepopisan, bel in čist!«
I tebi sveti Peter sam
Prinese knjigo sem ogromno,
Nevezano, zunanje skromno,
In tvojo jaz pokoro znam;
Saj sodba in naloga tvoja
Prav taka bode, kot je moja:
Doklér bel list bo v knjigah naju,
Zaprta nama pot bo k raju. —
Rad pisal bi, rad pisal bi
In črke ne izbrisal bi;
A kdo čez toliko že let
Te pesmi nesel bi na svet,
Ki zdaj je ves drugačen,
Částí, denarja lačen?«
»Pišiva,
Ti duša ljubezniva!
Poslúšajva tam zadi
Ta spev do vekov mladi,

Od tam se zdaj učiva!
To petje pač je Serafinov,
To godba Kerubinov, —
In knjigi vpolniva takoj
In pesmi rajskih bo nebròj.
Ko knjiga dvojna se zvrší,
Ključarja bom naprosil jaz,
Naj s knjigama v domači kraj
Na zvezd utrinkih me spusti
Samo na kratek čas.
Saj k tebi pridem rad nazaj.
Po zemlji naju pesmi nosil
In bom okrog jih trosil . . .
Mordà dobí se kje poet,
Da v knjigo jih sebère spet.
Midva potem pa koj v nebó!
Kako bo tam svetló,
Kako krasnó, —
Za naju vstvarjeno okó!

VII.

In piševa, in piševa,
Globoke črte riševa.
Debela res je knjiga,

A misel misel drugo vžiga
 In polni se za listom list,
 Le redek še je bel in čist. —
 A čuj! glasno zdaj tromba poje,
 Oznanja mar še tukaj boje?
 Tja k okencu! Okrog poglejva,
 Kaj zunaj se godí, izvejva!
 Na levi strani tam grmi
 In črni so oblaki;
 A tu pa solnce se blesti
 Prekrasno v jasnem zraki . . .
 A tromba vedno poje,
 Ogluša úho moje;
 Zakaj nje glas buči, grmi?
 Kaj vendar se godí?
 Ozreva se na zemljo dol,
 Ki v temi pol je, v solnci pol . . .
 Aj, tam dolina Jozafát!
 Prej ozka, — širi se nakrát,
 Zavzema, vidim, že ves svet
 In narod zbira v sé neštét:
 S planín in gričkov in ravnín,
 Iz rek in morja globočín
 Kot velikanska reka
 Tam ljudstvo vkup se steka

Do zadnjega človeka.
To vélik bo semanji dan,
Zemljanom prej neznan!
Krasán li bo, bo li grozan?

Oboje!

To misel duše moje!
A čuj! Ključar obrača ključ,
Na mizi nama vgaša luč. —
»Ne vpihni luči še nikár,
Ni knjiga polna še, vratar!«
»Dol naglo k onim na moj mig,
Zemljanom ní več treba knjig!«

VIII.

Spet tu na trde zemlje tleh,
Kjer kdaj glasíl se jok in smeh
In bujno cvel je — greh!
Pač zadnja sva, — vse zbrano
Pred tabo in pred mano . . .
Le stisniva se v skrajni kot,
Zavedajoč se svojih zmot
In sejm ta zriva odondod!
Tu v kotu delavci in kmetje
In siromaki in poetje;

A tamkaj, glej, škrlatniki
 In zlati so ovratniki
 In téžke mošnje z zlátniki.
 Kakó se tí šopirijo,
 Kakó oblastno širijo
 Ko davne dni kedaj, —
 Menéč, da to bo vekomaj.
 A — znova tromba, čuj, bučí,
 Na lévi bliska se, grmí,
 Na desni solnce se blestí . . .
 In viš, li viš?
 Dol z nêba k nam se niža križ,
 In ž njim dol plava — Mož-Trpin,
 Poln nekđaj bridkih bolečin;
 A križ sedaj je zlat,
 Dol nese Mu ga zbor krilát,
 Da križ ta priča,
 Kdo vgrezne zdaj se, kdo vzveliča.
 Ves poln je Jozafatov dol,
 Sred njega zlat, visok prestól
 In On prestól zasede
 In meče krog poglede . . .
 Oj, tam brídkóst,
 A tu radóst!
 A On sedí, zre krog povsodí

In sodi!
Kakó sedaj trepečejo,
Kakó z zobmi šklepečejo
Pred stolom tam škrlatniki
In zlati ti ovratniki
In mošnje téžke z zlatniki!
»Pod črn oblak vi vsi,
Kjer bliska se, grmí!«
Nekteri teh pa vendar zbrani
Med nami so na jasni strani,
Od žarkov solnčnih obsijani:
Tem čast služila in denar
Sta za človeštvo le v korist,
A v kvar? — Nikdar!
Zató jih sem poslal je Krist . . .
Nad nami, njimi solnce seva,
Nikdar pač takega več dneva!
A delavci in kmetje
In borni mi poetje
Le bolj še stiskamo se v kote,
Bojé se Kristove togote
In kazni in sramote
Za davne zmote . . .
In znova tromba zabučí:
»Nikogar li več tukaj ní?«

Naprej vi, delavci, trpini,
 Vi kmetje tudi,
 Ki trde zemlje grudi
 Izsiljevali kruh ste v trudi.
 Dovolj trpeli ste v nižini,
 Tam plača v rajski bo višini!« . . .
 Midva pa skrivava se v kot,
 Poznalca svojih zmot. —
 »Kaj skrivaš se, tí pevče-bore,
 Kdo meni skriti pač se more?
 Okó te moje v temi vidi,
 In tí in tí gor idi!«

IX.

Končan je dan grozán, strašán,
 Oj sodnji dan!
 Rad bil bi jaz mu vtekel,
 Vedoč, da imam kaj kreposti,
 A tudi kaj slabosti;
 A Krist je rekel:
 »Ti bodeš nebeščan!« . . .
 Strah ves li je končan?
 Ah, ni! še duh se moj boji!
 To niso li le pevske sanje?

Če sanje, — kdo veruje vanje?
Še strah me trese, še sem plah,
Čuteč na sebi zemski prah —
Ah, težke sanje!
Pač prah tu je! — a kaplje tri
Njegove vidim tu krvi,
Krví te svetorešne,
Ta pege pač izpere grešne!
S to nado naglo plavam gor
Na večnojasní tist obzòr;
Res, daljna je višava,
Nakrát pa vzplava
Mi duh s telesom
K razjasnjenim nebesom —
Na pragu njih stoji ključár,
Li mene čaka mar?
On rádostnega čela
Pokliče angela Mihela:
»Tu zadnja zemska duša
V nebesa priti skuša.
Pri delu zdaj pomagaj mi,
Le tenko, vestno vagaj mi; —
Sicer ni treba vage,
Kdo naše naj prestopi prage:
Saj tisoče že let

Vesoljni vagaš svet,
Poznaš, pred tabo kdo je tist,
Poznaš srce mu in obist;
No, vendar vagaj,
Pri delu mi pomagaj!
Ta bil ni pač prav brez slabosti,
A menda več ima kreposti,
In zdi se mi še précej čist,
S krvjó ga pač opral je Krist!
Razsodi pa naj tvoja vaga,
Če za Boga je, ali vraga!
Na vagi sem!
Ne vem, na katerem pragi sem.
Na gornjem, ali spodnjem,
Ves trepečoč
V nekdanjost in pa v večnost zroč . . .
Trepečem še po dnevni sodnjem,
Po pravoreku še Gospodnjem.
Levico angel v levo dene,
Desnico v skledko desno vklene, —
(Ah, v levi je precéj napak,
Bojim se: desno vrže v zrak)
In vaga me na grame,
Strašán trenotek záme!
Ključár pa tam se je smejál

In Mihaelu je dejal:
»Le glej, da vaga se ne zlomi,
Po njej, veš, težko bó mi.«
In — pok! slabosti lahke v zrak,
Kreposti pa na zemlje tlak —
In zdróbljena je vaga!
Prek rajskega zdaj urno praga!
In sveti Peter je vesel,
Potrt zrè v vago svet Mihel . . .

X.

Ponižen sluga,
Globok poklon!
Sprejeli bi li me za druga?
Pač davno že veliki
Ste ví svetniki —
Ne vem pa, kdo je ta in on . . .
Podobni ste močnó Slovencem —
Li niste res?
Slovenec sme pač do nebes
Po žitja dobi kratki,
Po žitja poti, oh, ne gladki,
Bodeči, grenki, nikdar sladki . . .
Zdaj vidim, — res je to:

Slovencev polno je nebó,
Četudi niso v — pratki!
Prostora bode li dovolj
Za nas Slovence zgolj?
Ah, huda gneča, —
To záme grozna je nesreča!
O, vsmiljenje Slovenci ví,
Sicer mi starete kostí!
Dovolj so trli me vrh zemlje,
Še tu naj zdravje vsak mi jemlje?
A gneča se razmiče
In glasno truma gosta kliče:
»Ne boj se, tí naš kmet-poet,
Ki vedno bil za nas si vnet.
Mi bili vajeni trpljenja
Ves čas smo zemskega življenja;
Lepó pa tu je nad zvezdámi,
Tu srečni smo pri kmetu kmet, —
A tí pa, kmet-poet
Ostani le med nami!«

Kdo oni so, ki tam jih zrem?
 »To naši slavni so veljaki,
 To pevci naši, učenjaki!«
 Poklonit se jim grem,
 Spodobi takim se možem . . .
 Glej, tukaj stari Vódnik,
 Vseh naših pesnikov predhodnik,
 Preširen tu, prvak-poet,
 Za poezijo žarnovnet,
 In poleg Jenko, Levstik, Stritar,
 In Slomšek, Miklošič, Kopitar,
 In zraven marsikdo še drug,
 Ki bil za nas je poln zaslug.
 »Poklon vam vsakemu posebe,
 Oj imenitne vi osebe!«
 Ljubó se vsak mi nasmehljá
 In roko verno mi podá,
 Prijazno z mano govoreč,
 Med njimi bivam naj, vabeč.
 »Ne morem, moram spet nazaj
 Tja dol v oskromni kmetski raj!
 Tam, glej, pri kmetu kmet,
 Med njimi bom naj kmet-poet!

Med njimi sem na zemlji živel,
Med njimi staral se, osivel,
Zdaj tudi ž njimi bival bom
In srečo rajsko vžival bom;
Na vas pa gledal bom iz dalje,
Kot na duševne naše kralje.«»

Pojasnila.

Predsmrtnice (v najširšem) pomenu nazval sem te pesmi (I), ker so pisane v bolezní, na pragu smrti.

Trilče, — im, — ati, str. 3.: strmo, nepremično v kaj gledati;

kurgan, str. 33. = grobni nasip davnih ruskih junakov;

srčke, str. 39. = srče, tukaj porogljivo, kakor vsa pesem;

navhitoma, str. 48. = nenadoma; pri nas doma *navhótoma*, toda iz tega ni moč dobiti gorenjega pomena, pač mora biti pokvarjeno iz: *navhitoma*; *pridel je navhitoma* = prehvapil me je;

tkivo, str. 76. = tkanje;

valovčak, str. 102. = hudournik za našo vasjó;

zacu, str. 102. = raspan (Vrsno);

spazem, spasti se, str. 125. = znesti se, osvetiti se.

Popravki.

Str. 30. v. 2. naj stoji vejica (,) nam. klicaja (!);

str. 89. v. 1. beri: *vsem* nam. *jím*;

str. 90. v. 8. beri: *ves* nam. *nam*;

str. 100. po 11. v.: Zamrle vse so mi moči,

Naprej mogoče ni . . .

str. 118. v. 3. beri: *tam* nam. *ta*;

str. 126. kitica 4. v. 1. beri: *svetite* nam. *svetile*;

str. 132. med 3. in 4. v. odzdel: Življenja vse dni;

str. 172. v X. posmrt. za 5. v.: Oviti z zlatim vencem.

Drugo naj blagovoljno popravi vsak sam.

